

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLOMOUČ

Antonín Komárek

**NEDOSTATKY TRŽNÍHO MECHANISMU,
VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ STABILITA STÁTU**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Ing. Jaroslav Zlámal, Ph.D.

Olomouc 2009

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a uvedl v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použil.

V Olomouci dne:

.....
vlastnoruční podpis

Seznam tabulek:

ÚVOD	4
I – Teoretická část	5
1. Charakteristika trhu	5
1.1 Jak definujeme trh	5
1.2 Trh a jeho základní členění	5
1.2.2. Členění trhů, podle toho jak přistupujeme ke třem základním otázkám	6
1.2.3. Rovnováha na trhu	7
1.2.4. Trh je systém	8
1.3 Poruchy trhu	9
1.3.1. Efektivnost trhu	9
1.3.2. Stabilita státu	9
1.4 Tržní poptávka (D) s její elasticita	10
1.4.1. Definice	10
1.4.2. Faktory ovlivňující poptávku	10
1.4.3. Elasticita poptávky	11
1.4.4. Zboží s neelastickou nebo minimální poptávkou	11
1.4.5. Krajní případy	11
1.4.6. Faktory ovlivňující elasticitu poptávky	12
1.5 Tržní nabídka (S) a její pružnost	13
1.5.1. Definice	13
1.5.2. Faktory ovlivňující nabídku	13
1.5.3. Cenová elasticita nabídky	13
1.5.4. Konkurence	14
1.5.5. Dokonalá konkurence	15
1.5.6. Členění monopolů	15
2. Fiskální Politika	17
2.1. Státní rozpočet	17
2.2. Fp a její cíle	19
3. Monetární politika	21
3.1. Centrální banka a její funkce	21
3.2. Nástroje monetární politiky centrální banky	22
3.2.1. Přímé nástroje	22
3.2.2. Nepřímé nástroje	23
II – Aplikační část	
1. Hrubý domácí produkt (HDP)	25
1.1 Růst (pokles) HDP	25
1.2 HDP na jednoho obyvatele	26
2. Inflace	30
2.1 Inflace a její měření	30
2.2 Použití míry inflace	30
2.3 Cenové indexy ČSÚ	31
3. Indexy spotřebitelských cen	33
4. Nezaměstnanost	34
4.1 Trh práce a nezaměstnanost	34
4.2 Nezaměstnanost v olomouckém kraji	37
4.4 Nezaměstnanost v české republice	39
4.4.1 Informace o nezaměstnanosti v české republice k 31.3.2009	40
4.4.2 Ekonomický vývoj	41
5. Fiskální ukazatele	45
5.1 Vládní deficit	45
5.2 Vládní dluh	46
5.3 Dluh sektoru vlády v procentech HDP	46
5.4 Státní dluh HDP	46
5.5 Saldo státního rozpočtu	48
III – Závěr	49
ANOTACE:	51
SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ:	52
SEZNAM TABULEK:	54
SEZNAM GRAFŮ:	54

Úvod

Na trh jako takový je potřeba pohlížet dynamicky. Budoucnost dnešní ekonomiky je sice zahalená v nejistotě, ale vize podnikatelů, kteří podnikají konkurenční boj, se pokouší tuto mlhu nejistoty prohlédnout. Kdo dokáže lépe předpovědět či prohlédnout, je na trhu odměněn, protože se jeho vize ukázala jako reálná. Ten, kdo zjistil opak, musí přehodnotit své plány. Chyba učiněná jedním podnikatelem vytváří prostor pro inkasování zisku konkurujícím podnikatelem, jehož očekávání se ukázala přesnější, a proto dokázal lépe uspokojit přání spotřebitelů. ***Je-li umožněno konkurenční střetávání podnikatelských vizí na trhu, pak jsou chyby odhalovány a odstraňovány.*** To ovšem neznamená, že vláda musí garantovat „velké množství prodávajících a kupujících na trhu“. Je-li na trhu, kam vláda nebrání v přístupu ostatním, pouze jedna firma proto, že v daném okamžiku ostatní podnikatelé nevstupují na tento trh, neznamená to, že v budoucnu na trh nevstoupí noví inovativní podnikatelé, kteří velmi rychle zbaví původního „monopolistu“ jeho výsadního postavení. Začne-li ovšem vláda nějaké odvětví regulovat (vydá-li licenci umožňující výhradní působení na nějakém trhu), vytváří novým podnikatelům bariéry vstupu na trh, které vedou k tomu, že inovativní podnikatelé rozvoj daného trhu zabezpečit většinou nemohou a vláda, v důsledku odlišných motivací a rozptýlených informací, které používá pro svá rozhodování, to neumí.

Nedostatky v řízení tržního mechanismu se rázně projeví celosvětovou krizí, kterou v tomto období pociťují všichni. Ekonomickým požadavkem je proto stabilita.

V dnešní době se hlavně mluví o tom, jak řešit celosvětovou krizi.

Z historie ekonomie vyplývá, že jedni si myslí, že člověk není natolik chytrý, aby mohl úspěšně regulovat *trh* a volný trh vnímají jako působení sil, které fungují nejlépe, když je v plné síle své přirozenosti, tedy bez regulace. Druzí si zase myslí, že člověk není natolik chytrý, aby společnost bez regulace směřovala ku prospěchu celé společnosti. V období krize je společnost více nakloněna razantnějším změnám, a tak se můžeme dočkat významných změn. Stejně jako ve většině případů je pravděpodobné, že zvítězí zlatá střední cesta. Regulace je občas chápána špatným způsobem, i když se jedná o přirozenou věc. Regulujeme, abychom se vyhnuli riziku. Tak se chováme i v běžném životě. Cílem této práce je objasnit přehled o fungování trhu a jeho mechanismech. Podíváme se na rozdělení trhu a jeho definování. Dále na to, jak rozhoduje tržní mechanismus o tom co vyrábět, jak vyrábět a pro koho vyrábět. Mezi takové nástroje patří mimo jiné nástroje fiskální a monetární politiky, k nimž patří vnitřní a vnější stabilizační politika ČNB.

I - Teoretická část

1. CHARAKTERISTIKA TRHU

Prostřednictvím trhu se ve všech tržních ekonomikách řeší většina ekonomických otázek.

Základní otázky máme tři, co a kolik, jakým způsobem a pro koho. V tržní ekonomice se neřeší jednotlivce ani ekonomická organizace, ale místo nich je tu trh. Tisíce podniků a spotřebitelů vstupují na trhu do vzájemných interakcí, a tím určují ceny a výstupy. Těm, kteří nestudovali trh důkladněji, se může jevit trh jako směsice různých firem a výrobků. Málo kdy se lidé zastaví, aby pouvažovali nad tím, že se vyrábí právě tolik potravin a jiných výrobků a že je jich vždy odpovídající množství na odpovídajícím místě. Nakonec přece jen dospějeme k názoru, že tržní systém není chaotický, ale má vnitřní logiku a funguje.

Je třeba podotknout, že podobné věci trh koná všude kolem nás, stačí jen pozorně sledovat fungování každodenního tržního mechanismu. Jako klíčové pro vysokou úroveň produkce pro kapitalistické ekonomiky jsou právě trhy.

1.1. JAK DEFINUJEME TRH

Trh je místo, kde se setkává nabídka s poptávkou a vstupují do vzájemné interakce (nabízející chce prodat za co nejvyšší cenu, ale kupující chce koupit za co nejnižší cenu), aby určily cenu a množství zboží, které se nakoupí a prodá. Cena a množství nemohou být brány odděleně.

1.2. TRH A JEHO ZÁKLADNÍ ČLENĚNÍ

- obchod, kde se setkává poptávka se zástupcem nabídky (většina supermarketů)
- trh, kde se nikdo s nikým neseťkává, neseťkává se nabídka s poptávkou (výběr z katalogu, u internetu)
- klasický trh, kde je možno smlouvat o ceně

Trh může být také **volný** (směna probíhá bez omezení), nebo **vázaný** (nákup a prodej zboží je nějakým způsobem regulován). Pokud trh funguje v souladu se zákony dané země, jedná se o **legální trh**. Pokud tomu tak není, jedná se o **nelegální trh**. Podle stupně organizovanosti rozdělujeme trh na **organizovaný trh** (příkladem vysoce organizovaného trhu je burza – je nejčistším typem trhu, protože zde není možné ovlivnit cenu ani komu se to prodává) a **neorganizovaný trh** (je to například poskytnutí nějaké služby v rámci sousedské výpomoci za úplatu nebo protislužbu). Podle druhů a množství rozdělujeme trh na **dílčí trh** (zde se prodává a nakupuje jen jeden určitý výrobek nebo služba – trh masa, trh bot) a **agregátní trh** (jedná se o trh veškerého zboží a služeb).

Z hlediska předmětu tržních transakcí (podle toho, co se kupuje a prodává) rozeznáváme trhy:

- **Trh výrobků a služeb** v rozhodující míře ovlivňuje chování ekonomických subjektů.
- **Trh výrobních faktorů**, který se rozděluje na trh práce, trh půdy a přírodních zdrojů a trh věcného kapitálu.
- **Finanční trh**, trhy peněz a trh kapitálu.

Porovnáme-li nejrůznější trhy, vytvoří se **tržní mechanismus**, který nastolí rovnováhu cen a výroby. Jde o soustavu prvků, které se vzájemně ovlivňují, a výsledkem jejich interakcí je řád. Tržní mechanismus reguluje množství vyráběného a spotřebovávaného zboží v celém národním hospodářství a s pomocí vhodných státních zásahů vede k hospodárnému rozdělování hmotných statků a služeb ve společnosti. Tržní mechanika je komplikovaný mechanismus k neuvědomělé koordinaci lidí prostřednictvím systému cen. Ceny se pohybují a s tím se mění poptávka a nabídka. Cena rozděluje spravedlivě nabídku mezi zájemce, pokud stoupá poptávka, prodávající zvedne cenu, aby se omezená nabídka spravedlivě rozdělila mezi zájemce. Ceny slouží k ovlivnění poptávky:

vysoká cena ..... nízká poptávka / nízká cena ..... poptávka se vyrovná nabídce

Trh funguje i bez vnějších zásahů, své problémy dokáže řešit sám, a to pouze v systému dokonalé konkurence, která prakticky neexistuje.

Tržní systém sám určuje cenu (informace, služby, technologie, vzdělání). Za to, co prodáváme, dostáváme důchod a tento důchod používáme k nákupu toho, co potřebujeme. Ceny poskytují důležité informace účastníkům trhu. Pokud chtějí spotřebitelé více nějakého statku, objeví se vlna nových objednávek. Vyšší cena vyvolá zvýšení výroby. Při nadbytku určitého zboží to funguje obráceně. Toto platí pro trhy spotřebních statků a služeb a také pro trhy výrobních faktorů.

1.2.2 Členění trhů podle toho, jak přistupujeme ke třem základním otázkám

Jak vyrábět? To znamená jaké výrobní zdroje a jaké technologie budou použity k výrobě. Řešení tohoto problému probíhá současně s hledáním odpovědi na první otázku. Jde o nalezení optimální kombinace vstupů, která umožní vyrobit požadované výstupy. To určuje konkurence mezi různými výrobci. Pro výrobce, který chce obstát v konkurenci a maximalizovat zisky, je nejlepší zavádět co nejefektivnější výrobní metody.

Co se má vyrábět, v jakém množství a kdy? Jaké statky a služby při daných možnostech produkovat, aby bylo vzácných zdrojů pro jejich výrobu co nejlépe využito a aby byly co možná nejlépe uspokojeny existující potřeby. Jde o problém volby mezi různými alternativami výroby statků a služeb. Z peněz proudících od kupujících do pokladen podniků jsou nakonec placeny mzdy, renty a

dividendy, které spotřebitelé jakožto zaměstnanci dostávají jako důchod.

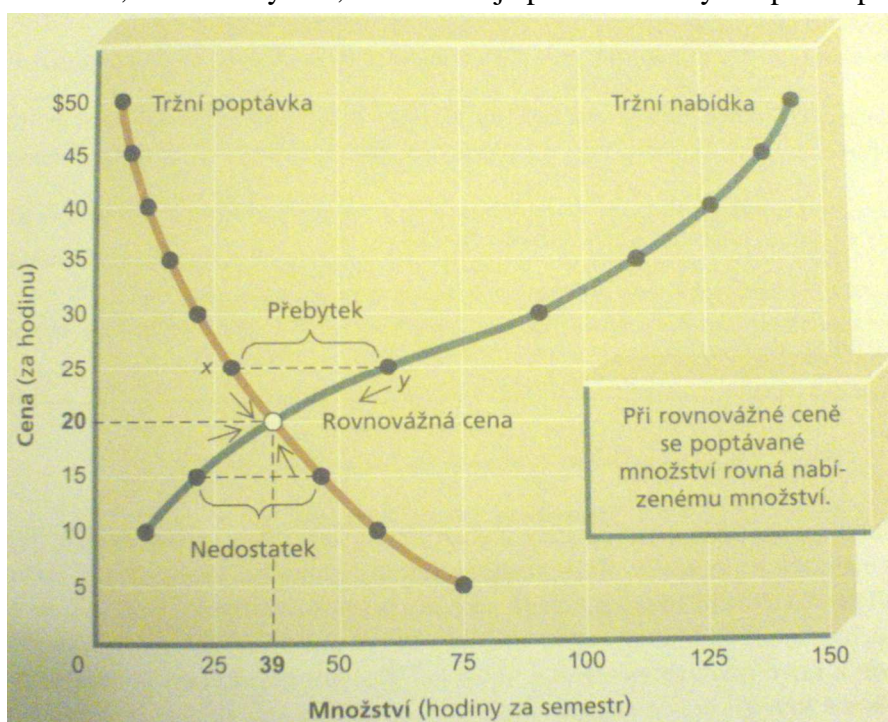
Pro koho vyrábět? Kdo vyrobený výstup získá? Jak má být rozděleno zboží v ekonomice? Jsme s tímto způsobem dělbý výstupu spokojeni? Jedná se o určení spotřebitelů. Pro správnou funkci je zapotřebí splnění tří bodů.

- **konkurenční prostředí** – svobodné rozhodnutí o výrobě (produkty, jejich cena, množství apod.)
- **nasycenost trhu** – nabídka nepatrně převyšuje poptávku
- **otevřenost** – aby tržní subjekty mohly volně vstupovat na trh

1.2.3 Rovnováha na trhu

Nerovnováha je impulzem pro nějaké jednání na trhu. Důležitou vlastností je stále se obnovující rovnováha na trhu. Například prodávající sníží cenu, je více kupců, výroba zboží roste a rovnováha se zase obnovuje. To, co platí pro trhy spotřebních statků, platí také pro trhy výrobních faktorů (půda, práce, kapitál).

Trh představuje určitý prostor, kde se setkávají kupující a prodávající. Na trhu se uskutečňuje akt koupě a prodeje – dochází ke směně. Tržní rovnováha trvá pouze velmi krátkou dobu. Tržní rovnováha znamená, že se trh vyčistí, že neexistuje převis nabídky ani převis poptávky.

Graf č. 1: Stav rovnováhy nabídky a poptávky

¹BRADLEY R. Schiller. Mikroekonomie 1. vyd., str. 61

Rovnovážná cena je cena, při které se nabízené množství rovná poptávanému množství. Rovnovážná cena odpovídá nějakému rovnovážnému množství, znamená to, že pro nabízející je to při daném množství nejnížší možná cena a pro poptávající je to nejvyšší možná cena.

Tržní ekonomiky jsou řízeny cenami. Ve volné tržní ekonomice jsou ceny určovány interakcí nabídky a poptávky.

převís nabídky = nabízené množství převyšuje množství poptávané

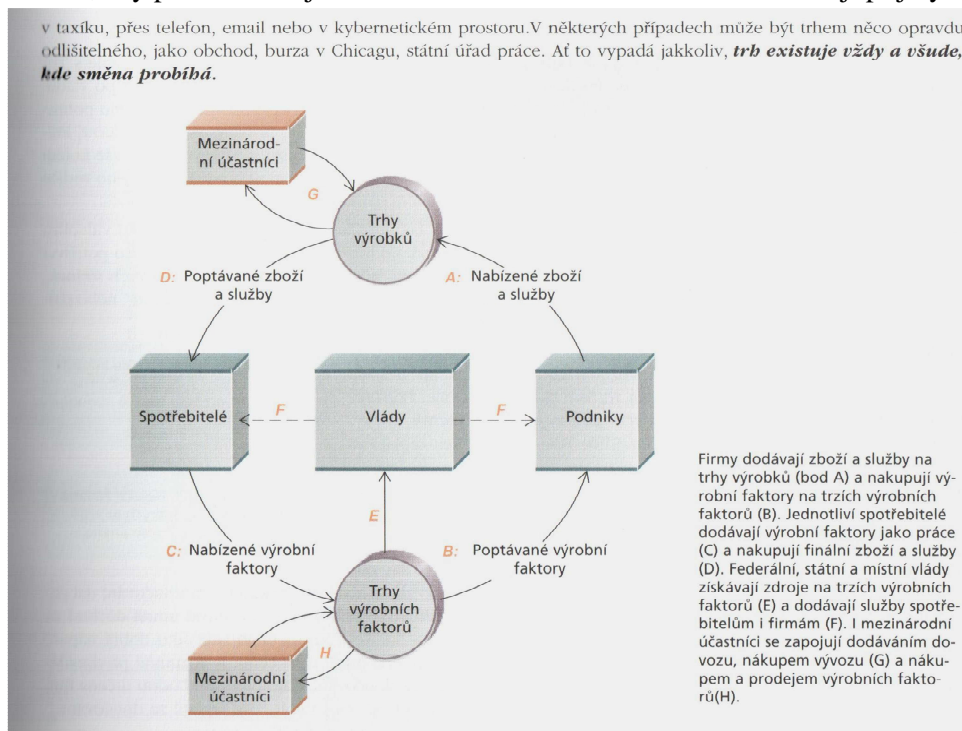
převís poptávky = poptávané množství převyšuje množství nabízené

1.2.4 Trh je systém, který určuje pravidla, podle kterých kupující a prodávající stanovují své ceny, nabízené a kupované množství. *Tržní systém* je založen na tržních vztazích.

Tržní vztahy jsou vztahy mezi nezávislými výrobci a spotřebiteli zboží. Každý výrobce je zároveň spotřebitelem jiného zboží. Tím se vytváří trh, ve kterém vzniká soutěživost čili konkurence mezi kupujícími a prodávajícími.

Tržní systém je rozvinutý v tržní ekonomice a tržní ekonomiku charakterizujeme jako rozvinutý mechanismus pro vědomou koordinaci lidí a jejich činností prostřednictvím cen a trhu.

V tržní ekonomice jsou výrobní prostředky v soukromém nebo státním vlastnictví a stimuluje lidi k tomu, aby používali majetek k dosažení *zisku*. Velikost zisku ovlivňují příjmy a výdaje.

Graf č. 2: Koloběh nabídky a poptávky

²BRADLEY R. Schiller. Mikroekonomie 1. vyd., str. 51

1.3 Poruchy trhu

Vymezili jsme tři odvětví, kdy je nezbytné, aby stát zasahoval (jako odezva na defekty tržního mechanismu). Současný stav ekonomiky všude na světě funguje kromě severní Korey, Kuby a Číny na tržní ekonomice, jinak smíšené.

Následující nedostatky trhu poukazují, že určitá kontrola a intervence ze strany státu je žádoucí, např. v podobě antimonopolních zákonů. Příznačným případem poruchy trhu je nedokonalá konkurence.

1.3.1 Efektivnost trhu

Stát vymezuje pravidla, vybírá daně a poplatky, kupuje veřejné statky. Touto činností napomáhá hladkému chodu soukromého podnikání. Trh funguje efektivně, pokud se nevyrábí zboží na sklad, ale aby byla poptávka uspokojena.

Monopoly

Pokud je trh zmonopolizován, pak vláda zasahuje prostřednictvím antimonopolního orgánu. Pokud to vláda schválí.

Veřejné statky

Veřejné statky jsou statky, které přinášejí prospěch celé veřejnosti, ale k jejich soukromému poskytování nedojde, protože jejich přínosy jsou natolik rozptýlené mezi obyvatelstvem, že žádná jednotlivá firma nemá ekonomický stimul k jejich výrobě. Jedná se o statky, které slouží veřejnosti (např. veřejné osvětlení).

Externality

Externality vznikají mimo trh, ale mají na trh pozitivní (očkování proti klíšťové encefalitidě od firmy, vodní a větrné elektrárny), nebo negativní (poškození životního prostředí tzv. chráněných krajinných oblastí) účinky. Externality se vyskytují tehdy, když firmy nebo lidé přesouvají na jiné subjekty náklady nebo přínosy, aniž tyto jiné subjekty dostanou za náklady řádně zapláceno nebo za přínosy řádně zaplatí. Tyto transakce se uskutečňují nedobrovolně mimo trhy a státní regulace se snaží externality s různou mírou úspěšnosti držet pod kontrolou.

1.3.2 Stabilita státu

Stabilizační politikou je míněna politika důchodová, monetární a fiskální. Stabilizační politika se pokouší redukovat nezaměstnanost a inflaci, podpořit ekonomický růst a k tomu využít fiskální (daně a státní výdaje) a monetární politiku (pověřená ČNB, regulace bank a bankovních systémů za účelem regulace nabídky peněz).

1.4 Tržní poptávka (D) a její elasticita

Mezi základní prvky trhů patří nabídka, poptávka, tržní cena a konkurence.

1.4.1 Definice

Poptávka je lineární funkce, která znázorňuje vztah nepřímé klesající úměrnosti mezi cenou a množstvím. Cena a množství nemohou být brány odděleně, protože každé konkrétní ceně patří konkrétní množství.

Poptávané množství je jeden bod na grafu. Poptávka vyjadřuje, jak se mění poptávané množství v závislosti na ceně. Poptávka vždy představuje řadu cen, kterým odpovídá řada množství zboží, služeb, jež by si chtěli lidé za příslušné ceny koupit.

Substituční efekt

Když cena statku roste, je přirozená snaha substituovat za ně jiné. Většina statků má substituty = jiné statky, které se budou používat místo nich v případě, že náklady na užití původních statků stoupají.

Důchodový efekt

Při růstu cen se snižuje kupní síla důchodu, pokud nerostou zároveň i důchody.

Inferiorní zboží

Zboží, po kterém klesá poptávka s růstem spotřebitelských důchodů, levné, podřadné zboží, které lidé kupují z nutnosti.

Zákon klesající poptávky

Pokud cena nějakého zboží stoupne (za jinak stejných podmínek), mají kupující tendenci kupovat menší množství tohoto zboží. Obráceně je tato schopnost menší.

1.4.2 Faktory ovlivňující poptávku:

- Cena a dostupnost příbuzného zboží: substituty a komplementy (zboží, které doplňuje, jedno bez druhého nemůže být)
- Průměrné příjmy spotřebitelů = důchody
- Vlastní cena
- Specifické faktory (počasí, nemůžeme je předem odhadnout)
- Velikost dané populace (jak velký je trh, jaký počet lidí svou nabídkou míní oslovit)
- Spotřebitelské zvyklosti a preference

Faktory, kromě prvního, způsobují při svých transformacích posun celé poptávkové křivky. Doprava nahoru / růst, doleva dolů / pokles. Poptávka může, ale nemusí být elastická (pružná).

1.4.3 Elasticita poptávky znamená, jak se poptávka změní na základě cen, přizpůsobivost k ceně. Je to reakce poptávky na změnu ceny.

Elasticita poptávky je měřitelná.

Cenová elasticita poptávky vyjadřuje citelnost, s jakou reagují spotřebitelé na změny cen zboží a služeb. Vyvolá-li 1% růst ceny vyšší než 1% pokles poptávaného množství, jde o elastickou poptávku. Má-li 1% růst ceny za následek 1% pokles poptávaného množství, jde o jednotkovou elasticitu. Způsobí-li 1% růst ceny nižší než 1% pokles poptávaného množství, jedná se o cenově neelastickou poptávku.

1.4.4 Zboží s neelastickou nebo minimální poptávkou

- věci, které nutně potřebujeme k životu
- zboží, které nemá dostatek substitutů (benzín, paliva)
- zboží, které má malou hodnotu (sirky, tužky, guma)

Sůl je zboží s neelastickou poptávkou. Vztahuje se na všechny tři skupiny, potřebujeme ji k životu, nedá se s ničím zaměnit a má nízkou hodnotu.

1.4.5 Krajiné případy

- U dokonale neelastické poptávky změna ceny nevyvolá žádnou změnu poptávky.
- U dokonale elastické poptávky se množství poptávaného zboží libovolně mění, aniž by se měnila cena. Takováto poptávka je vyvolána jinými než cenovými vlivy (počasí).

Elasticita se může měnit během průběhu poptávkové křivky (reklama). Elasticita se zjišťuje například proto, že řeším aktuální situaci poklesu prodeje (je to vztah z marketingu, křivka životního cyklu výrobku). Abych zjistil, jak mi například sleva výrobků o 10% zvýší prodej nebo naopak bude stále ve stavu stagnace. Tzv. řešení je pak v cenové politice. Elasticita určuje vliv cenových změn na celkový příjem z prodeje zboží.

1.4.6 Faktory ovlivňující elasticitu poptávky

- Poptávka po životně důležitých statcích (bydlení, energie, důležité potraviny), úplným opakem je poptávka po luxusním zboží.

- Statky, které mají vhodné substituty, jsou cenově elastičtější než statky, které je nemají.
- Elasticitu ovlivňuje výše rozpočtového omezení spotřebitele. Proto statky, které představují značnou položku, jsou citlivější na změnu ceny než statky, které tvoří zanedbatelnou položku.

Citlivost poptávky na změnu důchodu je důchodová elasticita. Měří procentuální reakci poptávky na každou 1% změnu důchodu.

1.5. Tržní nabídka (S) a její pružnost

1.5.1 Definice: Nabídka je lineární funkce, která vyjadřuje vztah přímé úměrnosti dvěma proměnnými (cenou a množstvím). Nabídka je množství zboží, které nabízející prodávají za určitou cenu. Nabídková funkce určitého zboží vyjadřuje vztah mezi jeho tržní cenou a množstvím tohoto zboží, které jsou výrobci ochotni vyrábět a prodávat. Stejný rozdíl jako mezi poptávkou a poptávaným množstvím je mezi nabídkou nabízeným množstvím.

1.5.2 Faktory ovlivňující nabídku:

- vlastní cena
- výrobní náklady: technika (fixní náklady, které se nemění) a ceny vstupu (energie, materiál, zboží, které se mění)
- ceny výrobních substitutů – takové druhy výrobků, na které může výroba přejít bez minimálních ztrát
- specifické faktory (počasí, státní regulace)

1.5.3 Cenová elasticita nabídky měří procentuální změnu nabízeného množství vyvolanou 1% změnou ceny dané komodity. Při elasticitě nabídky rozhoduje především časové období. Z hlediska času rozdělujeme tři období (pro různé druhy výroby jsou tato období různá):

- **Velmi krátké období:** takové, kdy je nabídka fixní, to znamená, že mohou prodat jen to, co mají na skladě.
- **Krátké období:** takový čas, ve kterém firma nemůže změnit ani množství, ani charakter kapitálových statků, ale může zvýšit výstup.
- **Dlouhé období:** taková doba, ve které může firma změnit množství a charakter technického vybavení a způsob výroby (technologie).

1.5.4 Konkurence je proces, ve kterém se setkávají zájmy různých ekonomických subjektů. Protože každý, kdo vstupuje na trh, chce docílit něčeho, co pro něho bude výhodné, vstupuje tam s určitými zájmy. Existuje několik typů konkurence:

- **Konkurence napříč trhem** – jedná se o střetávání nabídky a poptávky na trhu. Výrobci, kteří vystupují na straně nabídky, chtějí prodat to, co vyrobili s co největším ziskem. Spotřebitelé tvořící poptávku chtějí uspokojit potřeby nákupem zboží v co největší míře (co nejvíce za co nejmenší ceny). Jejich zájmy jsou protichůdné: výrobci chtějí prodávat draho a spotřebitelé chtějí kupovat levně. Rovnovážná cena je určitým kompromisem, ale je příliš nízká pro výrobce a příliš vysoká pro spotřebitele. Je to cena kompromisní, na které mají zájem obě strany.
- **Necenová konkurence** – snaží přilákat poptávku především růstem kvality a technických parametrů výrobků, inovacemi, designem, obalovou technikou, službami spojenými s prodejem, prodejem na úvěr.
- **Konkurence na straně nabídky** – každý výrobce přichází na trh se snahou prodat co největší množství svých výrobků za co nejvýhodnějších podmínek, které mu umožní maximalizovat jeho zisk. Jeho dalším cílem je minimalizovat zisky svých konkurentů s cílem postupně je z procesu konkurence vyřadit. Každý výrobce zboží se snaží ovládnout trh, a ani v situaci, kdy nabídka je menší než poptávka, tento typ konkurence neztrácí na významu. Konkurence na straně nabídky je většinou spojením konkurence cenové a necenové. Obě tyto formy se na trhu prolínají.
- **Konkurence na straně poptávky** – existuje jen, když je nedostatek zboží. Zaniká hned, jak je zboží dostatek. Konkurence na straně poptávky je odrazem střetávání zájmů spotřebitelů vstupujících na trh. Každý spotřebitel chce maximalizovat svůj užitek, chce nakoupit co nejvíce a co nejlevněji, třeba i na úkor ostatních spotřebitelů. Význam konkurence na straně poptávky roste, když poptávka převyšuje nabídku a vede ke zvyšování ceny. Jestliže nabídka převyšuje poptávku, pohybují se spotřebitelé v prakticky bezkonkurenčním prostředí.
- **Cenová konkurence** – její podstata spočívá v tom, že výrobci zdánlivě nesmyslně dobrovolně snižují ceny. Zlevňují své výrobky v naději, že jejich konkurenti se nebudou umět těmto nízkým cenám přizpůsobit. Chtějí odlákat poptávku od svých konkurentů k sobě s cílem konkurenty zničit.

Dále se také rozlišuje tzv. **dokonalá a nedokonalá konkurence**.

1.5.5 Dokonalá konkurence je základní podmínkou fungování trhu. Je v podstatě abstrakcí ekonomické teorie, která v reálném světě v čisté podobě neexistuje. Je to dokonalý stav, jehož základním předpokladem jsou naprosto rovné podmínky pro všechny účastníky. Výroba splývá, spotřebitelé nerozeznávají výrobce. Všichni mají stejné podmínky. Je to odborný ekonomický termín vztahující se k trhu, na němž žádná firma ani žádný spotřebitel nedosahují takové velikosti, aby sami mohli určovat nebo ovlivňovat tržní cenu a množství vyrobeného (prodaného) zboží. Dokonalá konkurence na trhu vzniká tehdy, když zde působí dostatečný počet firem, z nichž žádná není tak velká, aby mohla ovlivnit tržní cenu.

My však žijeme v prostředí, kde **neexistuje dokonalá konkurence**. Ale vyskytuje se zde **nedokonalá konkurence**. V podmínkách nedokonalé konkurence firma vystupuje z anonymity a snaží se ovlivňovat nejen cenu, ale také poptávku po svých výrobcích. Existují různé formy nedokonalé konkurence a jejím extrémním příkladem je monopol (monos poleu).

„Kdo neuvažuje o tom, jak dosáhnout celosvětové konkurenceschopnosti, nepřipravuje firmu pro 21. století“ (Souček, Zdeněk. Firma 21. století, 1. vyd., rok 2005.)

1.5.6 Členění monopolů:

- *monopoly*, které jsou základnou pro kontrolu výroby a techniky
- *administrativní monopoly*, které vznikají pomocí zákonů a vládních regulací, tabákový monopol, výrobci zbraní, ČEZ (kdo jiný by vyráběl elektřinu), pošta, vodárna.
- *tajné monopoly*, kterým zákony a stát brání
- *přirozený monopol* (Baťa), který vzniká tehdy, jestliže jeden výrobce může poskytovat produkt za podstatně nižší cenu, než by to mohly udělat dva a více výrobců.

Monopoly se chovají necitlivě k nákladům, nesnižují je, často volí taktiku zvyšování cen. Nedbale využívají přírodních zdrojů a jsou často inovačně sterilní. Monopoly se dají také rozdělit podle toho, kde působí, na:

- místní monopoly – jeden výrobce na vesnici
- národní monopoly – jeden výrobce v ČR
- evropský monopol
- světový monopol
- nadnárodní monopol

Oligopol – struktura, která je charakterizována několika velkými výrobci. Většina odvětví ve vyspělých zemích má oligopolní strukturu. Oligopolní firmy mohou lépe vyhovět různému vkusu, stylu, zálibám a sociálnímu rozvrstvení lidí. Každá oligopolní struktura má svou vlastní cenovou strategii a vychází z konkurenčního vztahu k ostatním firmám. Základem marketingové strategie je cenová struktura, ale moderní konkurence má často rovněž necenový charakter. Mezi oligopolisty může docházet k dohodám. Některé tyto dohody se vylučují zákonem, přesto k nim dochází, například kartel, a jsou používány jak uvnitř národních ekonomik, tak na světovém trhu. Nejznámější kartelovou dohodou je OPEC.

Cenové vůdcovství – základním předpokladem tohoto principu je, že ostatní firmy následují cenového vůdce jak při vzestupu, tak při poklesu cen. Jestliže vůdce svou funkci plní, pak je výsledek obdobný, jako kdyby existoval kartel.

Bariéry vstupu do odvětví – mezi necenové konkurenční metody můžeme také počítat bariéry vstupu do odvětví. Je možné vypočítat optimální výrobní kapacitu pro jakýkoli výrobek. Při výrobě pod úroveň výroby této kapacity je firma prakticky neschopná konkurence a k dosažení konkurence schopné kapacity je potřeba značného množství kapitálu, který začínající firma nemá. Kromě toho je velmi obtížné konkurovat firmám, které si získaly na trhu jméno. Dále jsou tu různé zdravotní zákazy, nařízení, normy, normy technické.

2. FISKÁLNÍ POLITIKA

Fiskální politika představuje soubor nástrojů, jimiž vláda ovlivňuje chod ekonomiky prostřednictvím příjmů a veřejných financí, zejména státního rozpočtu. FP má mnoho funkcí, jednou z nich je **posílení poptávky** nebo posílení nabídky. Fiskální politika se týká rozhodování o veřejných financích, zejména stanovení výše a skladby státních výdajů a příjmů. FP ovlivňuje především úroveň **celkové poptávky v zemi**. To má význam pro velikost produktu a úroveň zaměstnanosti. Ekonomové jsou zajedno v tom, že fiskální politika má důležitý vliv na celkovou **výkonnost hospodářství**.

2.1. Státní rozpočet – *Státní rozpočet je centralizovaný fond finančních prostředků státu.*

Návrh státního rozpočtu na následující rok předkládá vláda ke schválení parlamentu a schválený rozpočet má podobu zákona. Vláda může rozpočet naplánovat jako schodkový, přebytkový nebo vyrovnaný. Rozpočet je soustava veřejných rozpočtů, které představují tvorbu a použití centralizovaných peněžních fondů vládou včetně veřejné správy na místní úrovni (municipality) za určité období (fiskální rok).

Rozpočet vyrovnaný; příjmy = výdaje

Rozpočet přebytkový; příjmy > výdaje

Rozpočet schodkový; příjmy < výdaje

Stát získává příjmy hlavně z daní, příjmy z emise cenných papírů, cel, zisku státních podniků, sociálního pojištění, příjmů z EU atd. Státní rozpočet má podobu bilance s příjmovou a výdajovou stránkou. A naopak do **výdajů státu** patří státní správa (úřady), obrana státu, zdravotnictví, školství, investice do životního prostředí, do vědy, transfery obyvatelstvu (viz dále), státní zakázky (výstavba dálnic), odvody do rozpočtu EU.

Schodek státního rozpočtu

Schodek státního rozpočtu je cyklický nebo strukturální. **Strukturální je schodek** při potenciálním produktu (= reálný HDP vyráběný při přirozené míře nezaměstnanosti). Jeho příčinou je politické rozhodnutí (vlády a parlamentu) **mít vyšší státní výdaje než státní příjmy**.

Cyklický schodek vzniká, když HDP poklesne pod potenciální produkt. Příčinou je výpadek daní a dalších příjmů, k němuž dochází v důsledku hospodářského poklesu. CS je důsledkem hospodářské recese. **Pokud se stát zadluží, tak v průběhu několika let.**

Máme tři základní ekonomické důsledky státního dluhu:

- **Potřeba obsluhovat vnější dluh.**
- **Vnitřní dluh** dluží země svým vlastním občanům.
- **Vnější dluh** – země dluží do zahraničí, břemeno dluhové služby z vnějšího dluhu představuje snížení spotřebních možností země. Vyplácení vnějšího dluhu vyžaduje **vývozní přebytek**, což je pro některé země velice těžké.

Ztráta efektivnosti ze zdanění

V širším pojetí pod efektivnost zdanění lze zahrnout i požadavek na to, aby daňový systém nepůsobil negativně na chování jednotlivců i podniků, aby zdanění nebránilo investicím, rozšiřování produkce, pracovní iniciativě, výrobě nových, dokonalejších, ekologicky příznivějších výrobků apod. Jestliže např. zdanění dosáhne vysokých hodnot (např. bude-li každá další stokrata zisku nebo osobního příjmu zdaněna 80 %, takže daňovému subjektu zůstane pouze 20 %), povede to daňové subjekty k utlumení ekonomické aktivity, k daňovým únikům, popř. k přenesení bydliště či sídla do jiného státu.

Nahrazování kapitálu veřejným dluhem (když lidé drží raději aktiva založená na veřejném dluhu než na kapitálu)

Nejvýznamnějším důsledkem velkého veřejného dluhu je, že vytlačuje ze zásoby bohatství národa kapitál. Soukromý kapitál může být nahrazován vládním dluhem.⁰¹

⁰¹Dostupné na WWW:< <http://www.sagit.cz/>>

2.2 FP a její cíle

Jednou ze dvou nejdůležitějších oblastí fiskální politiky je rozhodování o vládních výdajích. Druhou oblastí je stanovení výše a druhu daní.

Změny vládních výdajů podle základního keynesiánského modelu mohou ovlivnit agregátní poptávku, a tím odstranit produkční mezeru, agregátní poptávku mohou ovlivnit i změny v **daních a transferových platbách**. Změny v daních a transferových platbách však narozdíl od vládních nákupů neovlivňují agregátní poptávku přímo. Jak snížení daní, tak růst vládních transferových plateb působí na zvýšení disponibilních příjmů v soukromém sektoru, což by mělo v souladu se spotřební funkcí vést domácnosti k větším nákupům spotřebního zboží. Stručně řečeno, změny v daních a transferových platbách ovlivní agregátní poptávku jen do té míry, že změní výdaje soukromého sektoru.

Keynes považoval změny ve vládních výdajích za pravděpodobně neefektivnější nástroj na zmenšení nebo vyloučení produkční mezery. Jeho základní argument byl jasný: vládní nákupy zboží jsou složkou agregátní poptávky (= funkce zachycující závislost reálného HDP, který domácnosti a firmy chtějí nakupovat, na cenové hladině, představuje celkové plánované výdaje na finální statky), takže změny ve vládních nákupech přímo ovlivňují agregátní poptávku. Jestliže jsou produkční mezery způsobeny příliš velkou nebo příliš malou agregátní poptávkou, pak může vláda napomoci hospodářství k plné zaměstnanosti tím, že změní své vlastní výdaje.

- **expanzivní**
- (snížení čistých daní, zvýšení vládních nákupů)
- **restriktivní**
- (zvýšení čistých daní, snížení vládních nákupů)
- **vliv vládních výdajů**
- zvýšení vládních výdajů => růst agregátní poptávky ve větším rozsahu – příčinou je multiplikační efekt

Daně a jejich vliv na ekonomiku

Snížení daní nebo zvýšení transferových plateb se rovná růstu disponibilních důchodů => zvýšení spotřeby a agregátní poptávky o částku, která se rovná meznímu sklonu ke spotřebě (= přírůstek spotřeby, vyvolaný přírůstkem disponibilního důchodu o jednotku) * snížení daní

Multiplikační efekt daní má menší účinek než multiplikační účinek státních výdajů.

„Daně ovlivňují výrobu i rozdělování. Tím se vyjádří potenciální kompromis mezi cílem spravedlivosti a cílem efektivnosti“⁰²

⁰²BRADLEY R. Schiller. Mikroekonomie 1. vyd., str.326

Stabilizační politika

Úkolem FP je zajistit stabilitu ekonomiky. Stabilizační politika slouží k ovlivňování agregátní poptávky s cílem odstranit produkční mezeru a zajistit plnou zaměstnanost. Cílem stabilizační politiky je změnit poptávku, a tím i rovnovážnou produkci v krátkém období.

Nástroje fiskální politiky

Mezi nástroje fiskální politiky patří například záměrná (diskrétní) opatření. Jedná se o jednorázová rozhodnutí příslušných orgánů o změně daňových sazeb, změně ve struktuře výdajů státního rozpočtu, změně ve výši jednotlivých položek rozpočtových výdajů. Většinou to funguje automaticky, není k tomu třeba změny zákona.

FP a její nedostatky

- Může ovlivnit jak potenciální produkt, tak agregátní poptávku.
- Není vždy dostatečně pružná, aby mohla být využita pro stabilizaci.

Důvody: *zdlouhavý legislativní proces, který omezuje včasnou reakci FP.*

Regulace cen

Regulací cen se rozumí stanovení nebo přímé usměrňování výše cen cenovými orgány a místními orgány. Rozhodnutí cenových orgánů a místních orgánů jsou závazná pro okruh adresátů, který je v nich vymezen.

- regulované nájemné
- regulovaná cena plynu, elektřiny atd.

3. Monetární politika

Hlavním vykonavatelem monetární politiky je centrální banka. V České republice tuto činnost vykonává Česká národní banka, která odpovídá za realizaci peněžní a úvěrové politiky státu. Monetární politika má za cíl přispět k peněžní rovnováze a stabilizaci ekonomiky jako celku.

Aby mohla být monetární politika uskutečňována, musí být splněny následující podmínky:

- bankovní soustava je dvouúrovňová, v čele stojí centrální banka,
- rozvinutý peněžní oběh a peněžní trh,
- rozvinutý úvěrový systém a kapitálový trh.

3.1 Centrální banka a její funkce

- **určuje vnitřní a vnější měnovou politiku** – peněžní a úvěrovou, definuje hlavní směry a cíle měnové politiky a vychází z úkolů, které v určité době ekonomika řeší,
- **sleduje množství peněz v oběhu (emituje)** – emisní činnost je vydávání bankovek a mincí, řízení peněz v oběhu,
- **dohlíží na činnost obchodních bank** – provádí bankovní dohled, prověřuje hospodaření bank, kontroluje dodržování předpisů, ukládá opatření k nápravě a pokuty, poskytuje bankovní licence, napomáhá k bezpečnému fungování bankovního systému,
- **poskytuje bankám úvěry a ukládá jejich depozita (diskontní politika)** – ČNB poskytuje obchodním bankám peníze za stanovený úrok, tento úrok se jmenuje diskontní sazba, diskontní sazba je základní úroková sazba v ekonomice, za kterou mohou obchodní banky ČR ukládat u centrální banky volnou likviditu,
- **vede účty státního rozpočtu** – účty vlády a centrálních orgánů, je správcem státního dluhu,
- **spravuje měnové rezervy** – stát stanoví komerčním bankám povinnost, aby část svých peněz uložily jako povinnou rezervu u centrální banky, stát tím omezuje nabídku peněz a snižuje peníze v oběhu,
- **obchoduje se státními cennými papíry** – centrální banka prodává či nakupuje státní cenné papíry (především dluhopisy), prodejem cenných papírů odčerpává banka část peněz z oběhu a sníží množství peněz na trhu, takto získává peněžní prostředky, které mohou být využity na financování různých projektů, při zpětném nákupu cenných papírů se nabídka peněz zvyšuje a úrokové sazby se mohou snižovat,
- **zástupce dané země v Mezinárodním měnovém fondu.**

3.2 Nástroje monetární politiky centrální banky

K dosahování cílů monetární politiky využívá centrální banka přímé (adresné) nástroje a nepřímé (tržní) nástroje, jimiž ovlivňuje činnost komerčních bank.

3.2.1 Přímé nástroje

Používají se méně než nástroje nepřímé. Jedná se o konkrétní, adresné a administrativní zásahy centrální banky. Ovlivňují úvěrové možnosti komerčních bank a jejich likviditu.

Pravidla likvidity

Stanovují, jakou strukturu mají mít aktiva a pasiva komerčních bank a jaké mají mít vazby. Využívají se hlavně za účelem zabezpečení potřebné úrovně likvidity bank. Mají dvě podoby:

- **Úvěrová angažovanost** spočívá v povinnosti bank dodržovat stanovené limity poskytnutých úvěrů.
- **Devizová likvidita** upravuje poměr mezi aktivy a pasivy v zahraničních měnách v poměru ke kapitálu dané banky.

Úvěrové stropy

Jedná se o nejtvrďší nástroj. Dělíme je na relativní úvěrový strop a absolutní úvěrový strop.

- **Relativní úvěrový strop** je maximální výše úvěru, který mohou komerční banky čerpat od centrální banky.
- **Absolutní úvěrový strop** stanovuje komerčním bankám maximální výši úvěru, který mohou poskytovat.

Povinné vklady

Jedná se o povinnost otevřít běžný účet, ukládat na něj vklady a uskutečňovat zúčtovací operace prostřednictvím centrální banky. Toto opatření se týká především státních orgánů. Jeho rozsah ovlivňuje nabídku peněz.

Doporučení, výzvy, dohody

Tyto nástroje využívají postavení centrální banky v bankovní soustavě.

- **Doporučení** vyjadřuje přání centrální banky a nemá zpravidla písemnou podobu.
- **Výzva** je naléhavější vyslovení požadavku centrální banky a také nemá písemnou podobu.
- **Dohoda** je uzavírána v písemné formě a po podpisu nabývá právní závaznosti.

Tato opatření přímo neovlivňují nabídku peněz.

3.2.2 Nepřímé nástroje

Slouží k vytváření stejných podmínek pro jednotlivé komerční banky. Charakteristickým rysem je pro ně plošné působení.

Povinné minimální rezervy: výše rezerv představuje částku, která je určena pomocí ukazatele míry povinných rezerv.

Operace na volném trhu: nákup nebo prodej státních cenných papírů. Centrální banka uskutečňuje obchod s komerční bankou, která může zastupovat klienta nebankovní sféry. Když centrální banka nakupuje cenné papíry, stahuje z oběhu peníze a naopak. Ovlivňuje tím samozřejmě nabídku peněz v ekonomice. Emise a prodej státních cenných papírů souvisí s centralizací prostředků, které jsou užívány na výdajové straně státního rozpočtu, to znamená s uskutečňováním fiskální politiky. Tyto operace mají ale i vliv na úrokovou míru. Jestliže centrální banka prodává státní cenné papíry, získává za ně část volných peněžních zdrojů. Dochází tak k vyostřování konkurence na straně poptávky a úroková míra roste.

„Podle toho, jak nástroje ovlivňují nabídku peněz, rozlišujeme monetární politiku:

- expanzivní, která je orientována na zvětšení nabídky peněz,
- restriktivní, směřující k omezení nabídky peněz.⁰³

⁰³Dostupné na [www: <http://www.ceed.cz/ >](http://www.ceed.cz/)

Tabulka č.1: Sazby ČNB (upraveno pro vlastní potřebu)

Stavk	2T repo sazba	Diskontní sazba	Lombardní sazba	PMR
6. 2. 2009	1,75	0,75	2,75	2,00
17. 12. 2008	2,25	1,25	3,25	2,00
7. 11. 2008	2,75	1,75	3,75	2,00
8. 8. 2008	3,50	2,50	4,50	2,00
8. 2. 2008	3,75	2,75	4,75	2,00
29. 11. 2007	3,50	2,50	4,50	2,00
30. 8. 2007	3,25	2,25	4,25	2,00
26. 7. 2007	3,00	2,00	4,00	2,00
31. 5. 2007	2,75	1,75	3,75	2,00
29. 9. 2006	2,50	1,50	3,50	2,00
28. 7. 2006	2,25	1,25	3,25	2,00
31. 10. 2005	2,00	1,00	3,00	2,00
29. 4. 2005	1,75	0,75	2,75	2,00
1. 4. 2005	2,00	1,00	3,00	2,00
28. 1. 2005	2,25	1,25	3,25	2,00
27. 8. 2004	2,50	1,50	3,50	2,00
25. 6. 2004	2,25	1,25	3,25	2,00
1. 8. 2003	2,00	1,00	3,00	2,00
26. 6. 2003	2,25	1,25	3,25	2,00

Zdroj: www.finance.cz (upraveno pro vlastní potřebu)⁰⁴

Diskontní sazba je nástroj, jehož užití je založeno na emisní funkci centrální banky. Komerční banky mají možnost získat dodatečné peněžní prostředky formou úvěru. Diskontní sazba je úrokovou sazbou, kterou vyhláší centrální banka a snaží se jejím prostřednictvím ovlivnit poptávku komerčních bank po úvěrech. Od růstu diskontní sazby se očekává omezení poptávky po úvěrech, a tím i omezení úvěrových zdrojů komerčních bank. Oproti tomu pokles působí opačným směrem.

Lombardní úvěr: obchodní banky si mohou půjčit u centrální banky peníze oproti zástavě cenných papírů. Lombardní sazba bývá nejvyšší.

Intervence na devizových trzích se týkají politiky devizového kurzu.

Z uvedených nástrojů a souvislostí vyplývá, že centrální banka může svými tržními nástroji ovlivňovat dva základní rozměry peněžního trhu. A to především cenu na trhu – úrokovou míru a nabízené množství peněz. Oba dva bezprostřední cíle monetární oblasti spolu úzce souvisí.

⁰⁴Dostupné na [www: <http://www.finance.cz/bankovnictvi/sazby-cnb/>](http://www.finance.cz/bankovnictvi/sazby-cnb/)

II. Praktická část

V praktické části jsou obsaženy aktuální poznatky základních makroekonomických ukazatelů s příslušným vlastním komentářem a analýzou současného stavu, tabulky i grafy jsou sestaveny v určitém historickém horizontu.

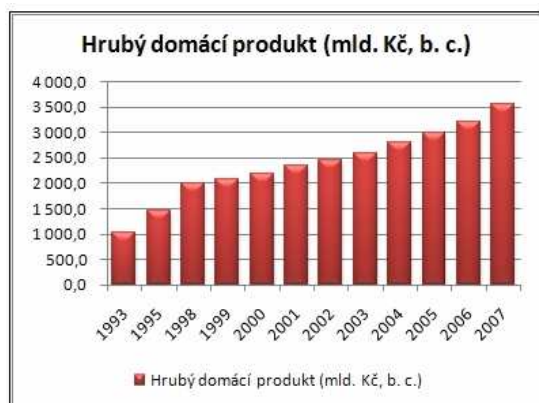
1. HDP – Hrubý domácí produkt

Představuje jeden z nejdůležitějších ukazatelů. HDP je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území; používá se pro stanovení výkonnosti ekonomiky. Představuje souhrn hodnot přidaných zpracování ve všech odvětvích v činnostech považovaných v systému národního účetnictví za produktivní (tj. včetně služeb tržní i netržní povahy). Aby byl vyloučen vliv změn cen, je vyjádřen ve stálých cenách (průměrné ceny roku 2000).

1.1 Růst (pokles) HDP ve stálých cenách charakterizuje, o kolik % reálně stoupl (klesl) hrubý domácí produkt ve sledovaném čtvrtletí roku proti stejnému období roku předchozího. Jinými slovy, vyjadřuje celkovou hodnotu toho, co bylo na území ČR za dané období vyprodukováno. Tímto obdobím je nejméně čtvrtletí.

Je vhodné podotknout, že HDP není vyjádřením bohatství dané společnosti. Vyjadřuje pouze přírůstek tohoto bohatství za dané období, v jehož rámci se domácí produkt měří. Pro měření bohatství existují jiné ukazatele. Změna HDP tedy představuje zrychlení růstu našeho bohatství.

Graf č.3: Hrubý domácí produkt ČR (mld.KČ,b,c.)

Graf č.4: Meziroční změny HDP v ČR

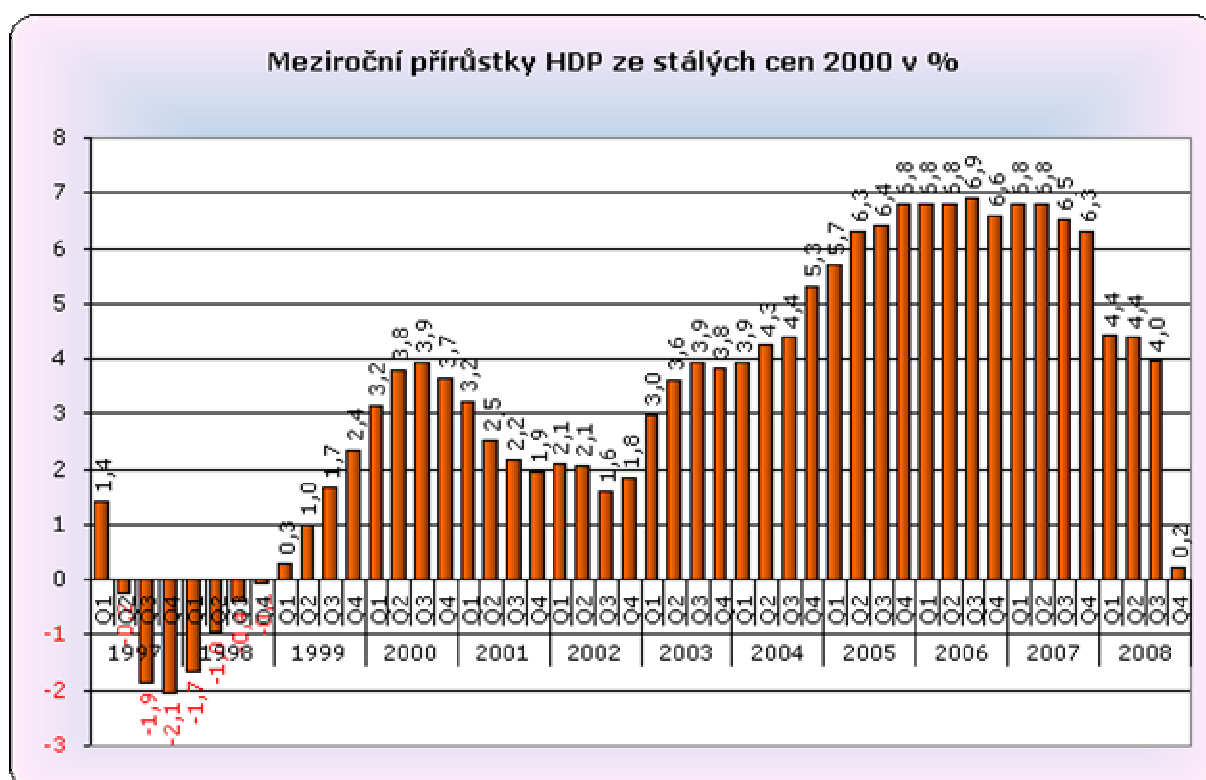
Zdroj: www.mesec.cz (upraveno pro vlastní potřebu) ⁰⁵ Zdroj: www.mesec.cz (upraveno pro vlastní potřebu) ⁰⁶

⁰⁵Dostupný z [www:< http://www.mesec.cz/hrubý_domácí_produk_t_-_Měšec_cz.htm >](http://www.mesec.cz/hrubý_domácí_produk_t_-_Měšec_cz.htm)

⁰⁶Dostupný z [www:< http://www.mesec.cz/hrubý_domácí_produk_t_-_Měšec_cz.htm >](http://www.mesec.cz/hrubý_domácí_produk_t_-_Měšec_cz.htm)

1.2 HDP na jednoho obyvatele: Když vydělíme HDP počtem obyvatel dané země, dostaneme HDP na hlavu, které se používá při mezinárodním srovnávání vyspělosti ekonomik. Pro příklad: V roce 2001 dosáhla hodnota HDP v USA neuvěřitelných 9 906 927 milionů USD a v Číně 5 505 714 milionů USD, přičemž na jednoho obyvatele dosáhl HDP v Číně 4 329 USD, zatímco v USA 34 888 USD. Znamená to tedy, že je v Číně potřeba na hodnotu, kterou vyprodukuje v USA jeden jediný pracovník, více než osm lidí.

Graf č.5: Meziroční přírůstky HDP v ČR ze stálých cen 2000 v %

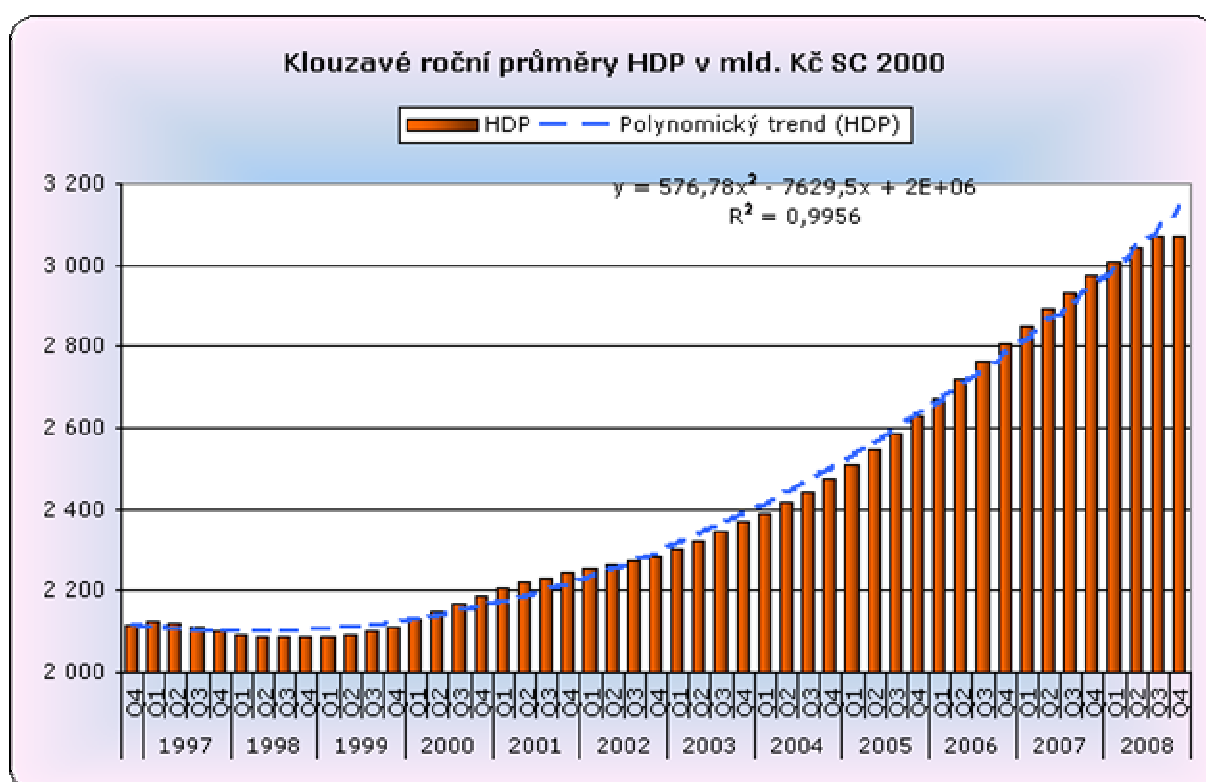
Zdroj: www.spcr.cz (upraveno pro vlastní potřebu)⁰⁷

„Hrubý domácí produkt ve 4. čtvrtletí 2008 vzrostl podle předběžného odhadu meziročně reálně (ve stálých cenách, očištěné o sezónní vlivy a nestejný počet pracovních dní) meziročně o 0,7 % a sezónně neočištěný HDP se zvýšil o 0,2 %.“⁰⁸

⁰⁷Dostupný z www: < <http://www.spcr.cz/statistika/hdp.htm> >

⁰⁸Dostupný z www: < <http://www.spcr.cz/statistika/hdp.htm> >

Graf č.6: Klouzávé roční průměry HDP

Zdroj: www.spcr.cz (upraveno pro vlastní potřebu)⁰⁹

„Sezónní výkyvy mezi jednotlivými čtvrtletími po vyrovnání klouzávými ročními průměry (součet za předchozí čtyři čtvrtletí) ukazují výrazný vzestupný trend při spolehlivosti tohoto odhadu (koeficient determinace) ve výši 99,6 % .“¹⁰

⁰⁹Dostupný z www: < <http://www.spcr.cz/statistika/hdp.htm> >

¹⁰Dostupný z www: < <http://www.spcr.cz/statistika/hdp.htm> >

Tabulka č.2: HDP (upraveno pro vlastní potřebu)

Období	HDP v mld. Kč	HDP r/r v %	HDP q/q v %
R / 08	-	3.5	-
4Q / 08	-	1.0	-0.6
3Q / 08	938.3	4.2	0.9
2Q / 08	937.6	4.6	0.9
1Q / 08	935.2	5.3	0.9
R / 07	3 530.2	6.6	-
4Q / 07	-	6.9	1.9
3Q / 07	867.6	6.0	1.4
2Q / 07	871.3	6.0	1.4
1Q / 07	816.1	6.1	1.5
R / 06	3 204.1	6.1	-
4Q / 06	839.4	5.8	1.4
3Q / 06	797.2	5.8	1.4
2Q / 06	815.7	6.2	1.2
1Q / 06	744.7	7.4	-
R / 05	2 931.1	6.0	-
4Q / 05	745.8	6.9	1.9
3Q / 05	742.8	4.9	1.0
2Q / 05	743.5	5.1	1.3
1Q / 05	682.1	4.4	1.1

Zdroj: www.kurzy.cz (upraveno pro vlastní potřebu)¹¹

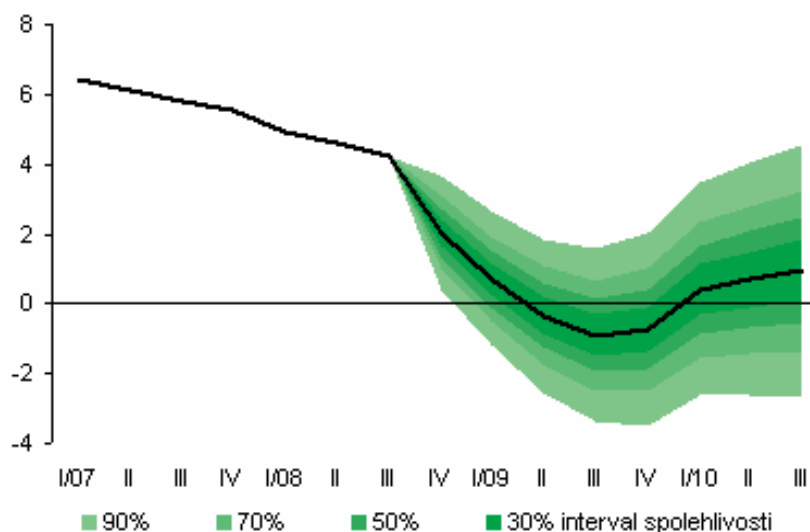
„HDP r/r v % – Změna HDP oproti stejnému období minulého roku, počítané ze stálých cen z roku 1995. HDP q/q v % – Změna HDP oproti předešlému čtvrtletí.“

„Z tabulky je viditelné zpomalení růstu hrubého domácího produktu za rok 2008 o 3,1 %, které je způsobeno celosvětovou krizí hlavně kvůli přeúvěrování ekonomiky. Za následek má globální snížení poptávky na trhu. I přesto, že vývoj ekonomiky byl velmi značný (v posledních letech kolem 6 % růstu HDP ročně), byl předikován mírný propad, který je těžce umocněn globální ekonomikou situací.“ (vlastní komentář)

¹¹Dostupný z www: <<http://www.kurzy.cz/makroekonomika/hdp/>>

Graf č.7: Prognóza HDP 2008/2010

ukazatel	rok	ve výši
meziroční růst reálného HDP	2008	3,9%
	2009	-0,3%
	2010	0,9%

Zdroj: www.cnb.cz (upraveno pro vlastní potřebu)¹²

„Vějířový graf zachycuje nejistotu budoucího vývoje sezónně očištěného růstu HDP. Nejtmaší pásma kolem středu prognózy odpovídá vývoji, který nastane s 30% pravděpodobností. Rozšiřující se pásma zobrazují postupně vývoj s pravděpodobností 50 %, 70 % a 90 %.“

„Pohyb HDP může být v budoucnosti silně ovlivňován celosvětovou krizí, nelze přesně stanovit prognózu, je však zřejmé, dle průběžných výsledků momentální situace, že i v ČR dojde ke značnému poklesu oproti optimistickým úvahám z počátku toho roku.“ (vlastní komentář)

¹²Dostupný z www: < http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/prognoza/index.html >

2. Inlace

Inlace je obecně definována jako růst cenové hladiny, tj. charakterizuje míru znehodnocování měny v přesně vymezeném časovém období. Míra inflace je měřena pomocí přírůstku indexu spotřebitelských cen. Vývoj spotřebitelských cen (životních nákladů) se sleduje ve spotřebních koších založených na souboru vybraných druhů zboží a služeb placených obyvatelstvem. Inflaci měří a sleduje Český statistický úřad. Ministerstvo financí ČR a vláda mohou inflační vývoj do jisté míry ovlivňovat. Hlavní slovo ve věci inflace má ale Česká národní banka.

2.1 Inlace a její měření: Obecně inflace znamená všeobecný růst cenové hladiny v čase. Statistické vyjadřování inflace vychází z měření čistých cenových změn pomocí indexů spotřebitelských cen. Cenové indexy poměřují úroveň cen vybraného koše reprezentativních výrobků a služeb (cca 730) ve dvou srovnávaných obdobích, přičemž váha (resp. význam), která je jednotlivým cenovým reprezentantům ve spotřebním koši přisouzena, odpovídá podílu daného druhu spotřeby, který zastupují, na celkové spotřebě domácností. Do spotřebního koše je zařazeno potravinářské zboží (potraviny, nápoje, tabák), nepotravinářské zboží (odívání, nábytek, potřeby pro domácnost, drogistické a drobné zboží, zboží pro dopravu a volný čas, zboží pro osobní péči aj.) a služby (opravárenské, z oblasti bydlení, provozu domácnosti, zdravotnictví, sociální péče, dopravy, volného času, vzdělávání, stravování a ubytování, osobní péče a služby finanční).

Mírou inflace je procentní přírůstek indexů spotřebitelských cen.

2.2 Použití míry inflace: Informace o dosažené míře inflace jsou využívány např. pro účely valorizace mezd, důchodů a sociálních příjmů. V neposlední řadě jsou tyto informace využívány také v souvislosti s nájemními či jinými smlouvami, v nichž je zakotvena revize původně dohodnutého finančního plnění v závislosti na vývoji inflace.

Pro správnou interpretaci každého cenového indexu je nutno si vždy uvědomit, ke kterému období je počítán. Při vyjadřování míry inflace pomocí indexu spotřebitelských cen jsou často uváděna různá čísla, která, i když rozdílná, jsou správná. Podmínkou je přesné věcné, prostorové a časové vymezení. To znamená uvést jednoznačně období, za které je míra inflace uváděna, a dále základ, k němuž se vymezené období porovnává. Nejčastěji jsou používány níže uvedené míry inflace: Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen. Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku. Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k předchozímu měsíci.

2.3 Cenové indexy ČSÚ: ČSÚ sleduje a publikuje celou řadu dalších cenových indexů, z nichž jsou veřejností nejvíce využívány:

- **Indexy cen stavebních prací a stavebních objektů**
- **Indexy cen průmyslových výrobců**
- **Indexy cen zemědělských výrobců**
- **Indexy cen tržních služeb v produkční sféře**

Tabulka č. 3: Vývoj inflace v ČR od roku 1989

1988		
1989	1,4	■
1990	9,7	■
1991	56,6	■
1992	11,1	■
1993	20,8	■
1994	10,0	■
1995	9,1	■
1996	8,8	■
1997	8,5	■
1998	10,7	■
1999	2,1	■
2000	3,9	■
2001	4,7	■
2002	1,8	■
2003	0,1	
2004	2,8	■
2005	1,9	■
2006	2,5	■
2007	2,8	■
2008	6,3	■

Zdroj: www.estav.cz (upraveno pro vlastní potřebu)¹³

„Za tak vysokou míru inflace z roku 2008 (6,3 %), která je nejvyšší za posledních deset let, může nárůst regulovaného nájemného, cen energií a služeb spojených s bydlením. Velkou mírou na zvýšení mají také státní reformy spojené se změnou zvýšení snížené sazby DPH na 9 % u základních životních potřeb, zvýšení spotřebních daní u cigaret a tabáku, zavedení ekologických daní, zavedení regulačních poplatků ve zdravotnictví.“ (vlastní komentář)

¹³Dostupné z [www: <http://www.estav.cz/finance/inflace.html>](http://www.estav.cz/finance/inflace.html)

„Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen.

Vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za 12 posledních měsíců proti průměru 12ti předchozích měsíců. Tato míra inflace je vhodná při úpravách nebo posuzování průměrných veličin. Bere se v úvahu zejména při propočtech reálných mezd, důchodů apod.“¹⁵

Tabulka č. 4: Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřeb cen

Rok														
1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
10,0	9,1	8,8	8,5	10,7	2,1	3,9	4,7	1,8	0,1	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3

Rok	Měsíc											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2000	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,9	3,1	3,3	3,6	3,8	3,9
2001	4,0	4,0	4,0	4,1	4,2	4,3	4,5	4,6	4,7	4,7	4,7	4,7
2002	4,6	4,6	4,6	4,5	4,3	3,9	3,5	3,1	2,7	2,4	2,1	1,8
2003	1,5	1,1	0,8	0,5	0,3	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1
2004	0,3	0,5	0,8	1,0	1,2	1,4	1,7	2,0	2,2	2,5	2,7	2,8
2005	2,8	2,7	2,6	2,6	2,5	2,4	2,2	2,1	2,0	2,0	1,9	1,9
2006	2,0	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,7	2,8	2,7	2,6	2,5
2007	2,4	2,3	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1	2,0	2,0	2,2	2,5	2,8
2008	3,4	3,9	4,3	4,7	5,0	5,4	5,8	6,1	6,4	6,6	6,5	6,3
2009	5,9	5,4	5,0									

Zdroj: www.czso.cz (upraveno pro vlastní potřebu)¹⁴

Podle ČSÚ přispěla regulace a zvýšení cen každý měsíc k meziroční inflaci půl procentním bodem. (vlastní komentář)

¹⁴Dostupný z [www: < http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace >](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace)

¹⁵Dostupný z [www: < http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace >](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace)

3. Indexy spotřebitelských cen – prosinec 2008

„Meziměsíční pokles spotřebitelských cen o 0,3 % způsobilo pokračující snižování cen pohonných hmot, které v prosinci bylo ještě výraznější než v listopadu a dosáhlo 10,5 %. Litr benzínu Natural 95 stál v průměru 23,85 Kč, což byla nejnižší cena od března 2002. Průměrná cena motorové nafty (26,07 Kč/l) byla naposledy nižší v březnu 2005. V oddíle potraviny a nealkoholické nápoje byly nižší zejména ceny mouky o 6,7 %, mléka o 1,7 %, másla o 2,7 %, citrusů o 8,6 %, cukru o 1,9 %. V oddíle zdraví se snížily ceny léků o 0,5 %.

Opačný vliv na vývoj cenové hladiny mělo zvýšení cen tepla a teplé vody o 1,5 % v oddíle bydlení. Ceny tabákových výrobků vzrostly o 0,5 %. V dopravních službách došlo ke zvýšení cen v železniční dopravě o 3,4 %. Z potravin byly vyšší především ceny chleba o 1,9 %, běžného pečiva o 1,7 %, peckovin a bobulovin o 19,0 %, plodové zeleniny o 17,0 %.

Ceny zboží úhrnem klesly o 0,5 % a ceny služeb vzrostly o 0,1 %.

Meziročně vzrostly spotřebitelské ceny v prosinci o 3,6 %, což je o 0,8 procentního bodu méně než v listopadu. Byl to nejnižší meziroční růst cen od září 2007. Zpomalení cenového růstu ovlivnily hlavně ceny v oddíle doprava, kde se pokles cen pohonných hmot prohloubil z 12,1 % v listopadu na 22,0 % v prosinci. Ceny automobilů byly nižší o 12,2 %. Obrat v cenovém vývoji nastal v oddíle potraviny a nealkoholické nápoje, kde ceny z růstu o 0,9 % v listopadu přešly v prosinci v pokles o 0,8 %. Důvodem byl jejich výrazný cenový vzestup na konci roku 2007.“¹⁶

---

¹⁶Dostupný z www: < http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace >

4. Nezaměstnanost

4.1 Trh práce a nezaměstnanost

Podívejme se na přesné znění pojmů týkajících se zaměstnanosti a nezaměstnanosti, kam patří například frikční či cyklická nezaměstnanost. Zároveň si zde vysvětlíme i způsob měření nezaměstnanosti.

Ekonomicky aktivní: jsou lidé, kteří jsou zaměstnaní nebo nezaměstnaní, ale práci si aktivně hledají nebo čekají, až se budou moci po dočasném vysazení do zaměstnání vrátit například po nemoci.

Ekonomicky neaktivní: jsou lidé, kteří nejsou zaměstnaní, ale práci si aktivně hledají.

Frikční nezaměstnanost: je spojena s neustálým pohybem lidí, kteří přecházejí z jednoho zaměstnání do druhého se stejnou nebo podobnou kvalifikací. Tato **nezaměstnanost** je přechodná a krátkodobá.

Strukturální nezaměstnanost je vyvolána většími změnami ve struktuře národního hospodářství. Může trvat i několik let a je spojena s *nutností rekvalifikace mnoha pracovníků*.

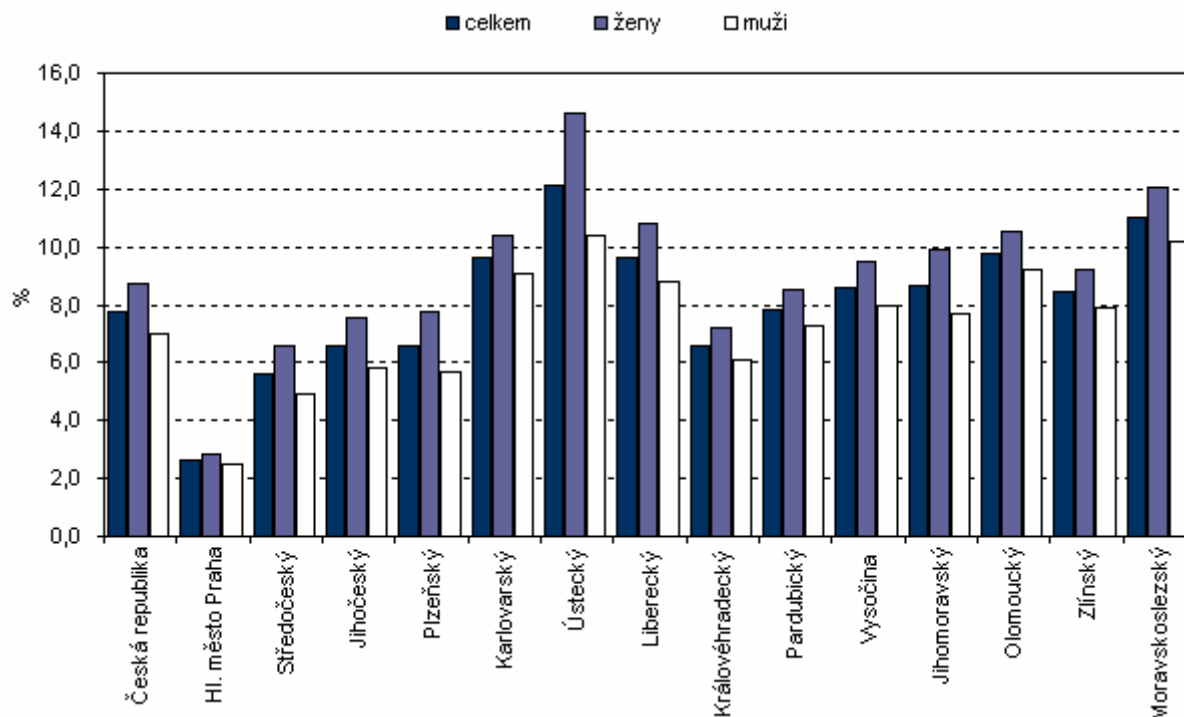
Cyklická nezaměstnanost je způsobena poklesem produktu, když se hospodářský cyklus nachází ve fázi kontrakce. Trvá, dokud opět nezačne růst produkt.

Dobrovolná nezaměstnanost je stav, kdy počet nezaměstnaných je nižší nebo roven počtu volných pracovních míst. Dobrovolně nezaměstnaní dávají přednost volnému času, studiu nebo jiným činnostem.

Nedobrovolná nezaměstnanost znamená, že počet volných pracovních míst je menší než počet uchazečů.

Přirozená míra nezaměstnanosti je nejnižší udržitelná míra nezaměstnanosti, které může tržní ekonomika dosahovat, aniž by inflace vykazovala tendenci ke zvyšování nebo snižování.

Graf č.8: Míra registrované nezaměstnanosti podle krajů k 31.3.2009

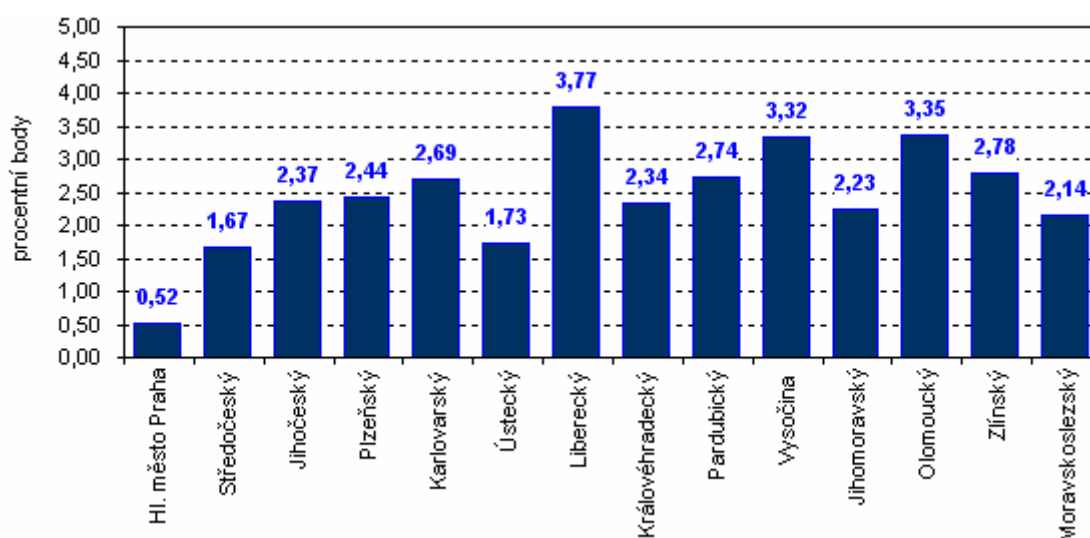
Zdroj: www.liberec.czso.cz (upraveno pro vlastní potřebu)¹⁷

Nejnižší míru nezaměstnanosti k 31. 3. 2009 **evidují úřady práce** v hlavním městě Praha (2,63 %). Naopak nejvyšší meziměsíční přírůstek nezaměstnanosti byl evidován v Libereckém kraji (o 0,57 procentních bodů), taky v **Olomouckém kraji** (o 0,56 procentních bodů) a v Moravskoslezském kraji (o 0,54 procentní body). Míra nezaměstnanosti v Libereckém kraji byla v porovnání s ostatními kraji České republiky čtvrtá nejvyšší.

Registrovanou nezaměstnanost převyšující 9% hranici vykázal vedle Libereckého kraje také kraj Ústecký (12,14 %), Moravskoslezský (11,00 %), **Olomoucký (9,77 %)** a Karlovarský (9,64 %).

¹⁷Dostupné z www:< http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/090409_nezam>

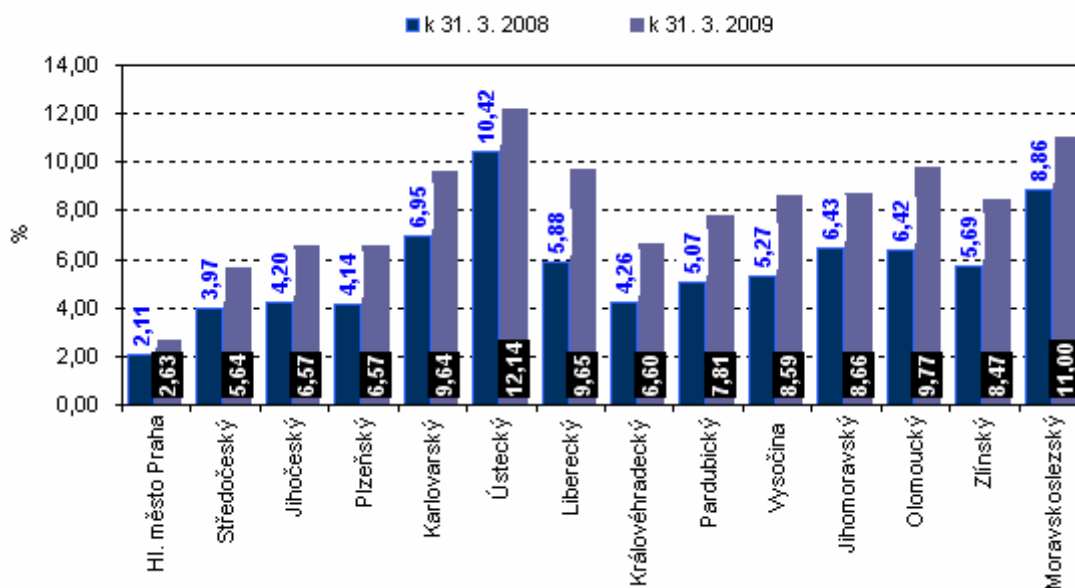
Graf č.9:Meziroční změna míry registrované nezaměstnanosti podle krajů(březen 2009/březen 2008)

Zdroj: www.liberec.czso.cz (upraveno pro vlastní potřebu)¹⁸

Nejvyšší meziroční změnu zaznamenal úřad práce v Libereckém kraji, kde máme nárůst oproti stejnému období minulého roku o 3,77 % a na druhém místě je hned kraj Olomoucký s 3,35 %.

Graf č. 10: Míra registrované nezaměstnanosti podle krajů k 31. 3. 2008 a 31. 3. 2009

Zdroj: www.liberec.czso.cz (upraveno pro vlastní potřebu)¹⁹

¹⁸Dostupné z www:< http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/090409_nezam>

¹⁹Dostupné z www:< http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/090409_nezam>

4.2 Nezaměstnanost v Olomouckém kraji

Závěrem února podle informací Ministerstva práce a sociálních věcí hledalo v Olomouckém kraji práci více než třicet tisíc uchazečů. Hlavním problémem není počet aktuálně nezaměstnaných, jako jejich měsíční nárůst, který je díky odstupnému, které firmy vyplácí svým zaměstnancům až na půl roku dopředu, oddáleno.

„Větší počet nezaměstnaných má své příčiny i v nedávném propouštění u společností **Touax, Česko-slezská výrobní, Siemens Elektromotory, Epcos, M.L.S. Holice, Timken a Třidič, Grup4security**. V únoru hlásilo pět firem hromadné propouštění, týkalo se více než 230 osob. V následujících měsících se očekává další nárůst míry nezaměstnanosti. Celkový počet uchazečů o práci v kraji v závěru uplynulého měsíce představoval 30 495 lidí. V únoru se tak počet klientů úřadu práce rozrostl o 3161 osob. Do absolutního počtu jsou zahrnuti i uchazeči, kteří například navštěvují rekvalifikační kurzy nebo jsou v pracovní neschopnosti.“²⁰

---

²⁰Dostupné z [www:<http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Nezamestnanych-pribylo-krize-si-vybira-svou-dan-10905>](http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Nezamestnanych-pribylo-krize-si-vybira-svou-dan-10905)

Míra nezaměstnanosti v Olomouckém kraji

Tabulka č. 5: Uchazeči a volná místa (od 1. 7. 2004) v okrese Olomouc

Období	Uchazeči	Volná místa	Míra nezam.				
				02/2007	9 883	2 166	7,7 %
03/2009	10 768	654	8,8 %	01/2007	10 285	1 725	8,0 %
02/2009	10 246	581	8,3 %	12/2006	9 704	1 920	7,6 %
01/2009	8 771	556	7,1 %	11/2006	9 088	2 179	7,0 %
12/2008	7 359	1 045	5,8 %	10/2006	9 269	1 990	7,2 %
11/2008	6 541	1 336	5,1 %	09/2006	9 690	2 010	7,6 %
10/2008	6 299	1 500	4,9 %	08/2006	10 007	2 025	7,9 %
09/2008	6 469	1 733	5,1 %	07/2006	10 014	2 006	7,9 %
08/2008	6 427	1 582	5,1 %	06/2006	9 819	1 801	7,7 %
07/2008	6 442	1 489	5,1 %	05/2006	10 246	1 772	8,0 %
06/2008	6 106	1 579	4,8 %	04/2006	10 977	1 615	8,6 %
05/2008	6 209	1 952	4,8 %	03/2006	11 772	1 561	9,3 %
04/2008	6 523	1 894	5,1 %	02/2006	12 140	1 363	9,6 %
03/2008	6 900	1 806	5,4 %	01/2006	12 239	1 053	9,7 %
02/2008	7 356	1 908	5,8 %	12/2005	11 523	1 097	9,3 %
01/2008	7 503	1 742	5,9 %	11/2005	10 708	1 133	8,5 %
12/2007	6 999	1 817	5,5 %	10/2005	10 747	1 154	8,6 %
11/2007	6 457	1 897	4,9 %	09/2005	11 202	1 289	9,2 %
10/2007	6 636	2 098	5,1 %	08/2005	11 428	1 269	9,5 %
09/2007	7 105	2 202	5,5 %	07/2005	11 430	1 182	9,5 %
08/2007	7 343	2 277	5,7 %	06/2005	11 129	1 072	9,3 %
07/2007	7 522	2 169	5,9 %	05/2005	11 368	916	9,4 %
06/2007	7 365	2 449	5,7 %	04/2005	11 954	1 002	10,0 %
05/2007	7 716	2 461	5,9 %	03/2005	12 865	930	10,7 %
04/2007	8 340	2 236	6,4 %	02/2005	13 307	931	11,1 %
03/2007	9 123	2 029	7,0 %	01/2005	13 458	882	11,3 %
02/2007	9 883	2 166	7,7 %	12/2004	12 877	699	11,0 %

Zdroj: portal.mpsv.cz (upraveno pro vlastní potřebu)²¹

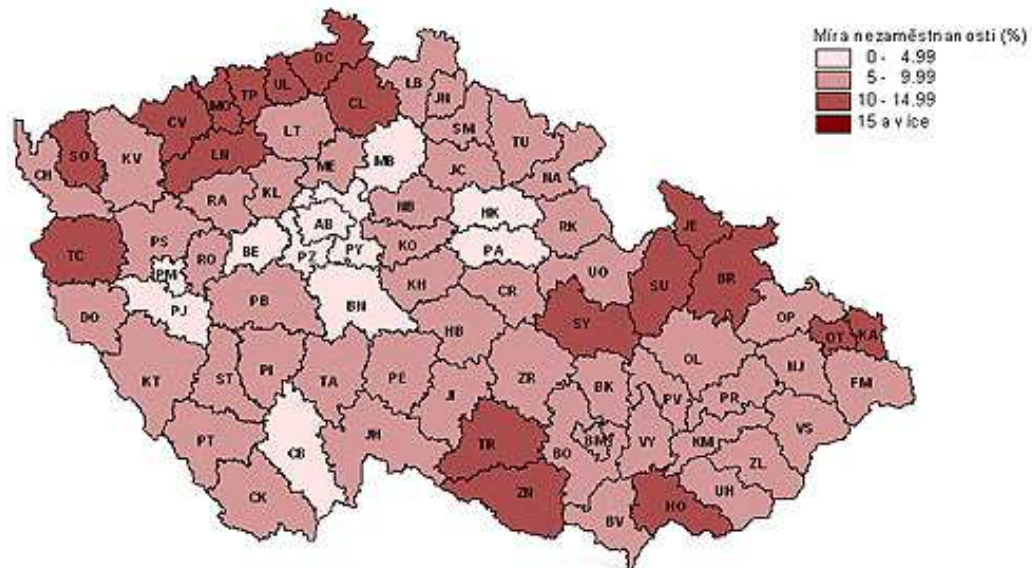
„Je dobré si uvědomit, že spousta lidí dostala odstupné, z kterého přibližně půl roku budou fungovat. Ať už kvůli masivnímu snižování stavu, nebo úplnému uzavření firmy, které je reakcí na snížení globální poptávky. I přesto, že v únoru bylo evidováno pouze o 700 nových uchazečů méně než v lednu, což je druhé nejvyšší číslo v historii kraje, předpokládá se ještě další zvýšení nezaměstnanosti.“ (vlastní komentář)

²¹Dostupné z www:

<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/vyvoj_od_072004/?_piref37_240420_37_240419_240419.statse=2000000000011&_piref37_240420_37_240419_240419.statsk=2000000000017&_piref37_240420_37_240419_240419.send=send&_piref37_240420_37_240419_240419.stat=2000000000018&_piref37_240420_37_240419_240419.obdobi=C&_piref37_240420_37_240419_240419.uzemi=140000&ok=Vyber>

4.4 Nezaměstnanost v České republice

Tabulka č. 6: Míra nezaměstnanosti v okresech České republiky

Zdroj: zpravodajství olomouc.cz (upraveno pro vlastní potřebu)²²

„Celorepublikově připadá téměř na jedno pracovní místo šest zájemců. I když je nárůst v lednu 2009 obvykle zvýšený, byla 6,8% nezaměstnanost vyšší hodnotou než předpokládanou. Z Evropské unie jsme v počtu nezaměstnaných lidí na pátém místě.“ (vlastní komentář)

²²Dostupné z [www:<http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Nezamestnanych-pribylo-krize-si-vybira-svou-dan-10905>](http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Nezamestnanych-pribylo-krize-si-vybira-svou-dan-10905)

4.4.1 Informace o nezaměstnanosti v České republice k 31. 3.

Nezaměstnanost v březnu 2009 stoupla na 7,7 %.

Stoupající nárůst nezaměstnaných na trhu práce opět mírně překonal očekávání trhu, nezaměstnanost v březnu byla na úrovni 7,6 %. Oproti předchozímu měsíci se míra nezaměstnanosti zvedla o 0,3 procentního bodu. Nezaměstnanost tak vysoce překonává loňskou březnovou úroveň, a to o 2,1 procentního bodu. Došlo k dalšímu růstu počtu nezaměstnaných, ale relativně méně, než tomu bylo v únoru. Společně s ním se snížil počet nabízených volných pracovních míst, zde se však tempo jejich zániku po únorovém zpomalení opět mírně zrychlilo. Meziměsíční nárůst nezaměstnaných zaznamenalo 73 úřadů práce na území ČR. Míra nezaměstnanosti žen vzrostla na 8,7 %, nezaměstnanost mužů na 7,0 %. V březnu se dále zvýšil počet nezaměstnaných na 448,9 tisíc, tedy o 4,7 % více než v lednu 2009 – tempo meziměsíčního růstu se dále mírně snížilo (7,7 % v únoru a 13 % v lednu).

„Propad nabídky volných pracovních míst v březnu naopak znovu mírně akceleroval, volná pracovní místa se oproti předchozímu měsíci snížila o 14,6 % na 55,4 tisíc v důsledku razantního omezování ekonomické aktivity firem. To představuje meziroční pokles nabídky volných míst o zhruba dvě třetiny. Počet nezaměstnaných uchazečů o práci připadající na jedno volné pracovní místo se vyšplhal až na 8,1, přičemž ještě ve čtvrtém čtvrtletí 2008 činil v průměru 3,0. V některých okresech na severu země se tento podíl pohybuje výrazně nad úrovní 30 nezaměstnaných na jedno volné pracovní místo (nejvíce v okresech Jeseník – 58,6, Teplice – 45,9, Karviná – 42,6).

Zvyšuje se dále podíl nezaměstnaných uchazečů o práci, kterým je poskytována podpora v nezaměstnanosti (45,3 % v březnu 2009 oproti 32,6 % v březnu 2008), což společně s razantním růstem absolutního počtu nezaměstnaných odráží zesilující tlak na výdajovou stránku státního rozpočtu, jehož příjmy zároveň z toho samého důvodu klesají. Tlak na růst deficitu se prohlubuje a splnění podmínek pro přijetí eura se tak vzdaluje. Růst nezaměstnanosti na druhou stranu zeslabuje tlaky na zvyšování mezd, což bude dále nepříznivě působit na i tak slabou spotřebitelskou poptávku domácností, zároveň ale také tlumí inflační tlaky v ekonomice.“²³

---

²³ Dostupné z [www: <http://www.kb.cz/file/cs/com/makroekonom_prostr/KB-nezamestnanost_200904.pdf21>](http://www.kb.cz/file/cs/com/makroekonom_prostr/KB-nezamestnanost_200904.pdf21)

4.4.2 Ekonomický vývoj

Nejvíce je stávajícím ekonomickým vývojem i v oblasti trhu práce postižen sektor průmyslu, zejména pak zpracovatelský, který výrazně živil pokles nezaměstnanosti v předchozím období ekonomické expanze. Exportní podmínky se výrazně zhoršily a firmy drasticky omezují výrobu.

Největší růst nezaměstnanosti byl zaznamenán právě v oborech průmysl: řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé a opraváři a také obsluha strojů a zařízení. Relativně velký nárůst také zaznamenala kategorie vedoucích a řídicích pracovníků, kde vzniká přetlak nabídky na trhu. Naopak poměrně méně byla zasažena třída vědeckých a odborných pracovníků a provozních pracovníků ve službách a obchodě a v zemědělství, lesnictví a příbuzných oborech. Je zřejmé, že domácí spotřebitelská poptávka bude i nadále působit jako stabilizující faktor v době nepříznivého ekonomického vývoje.

„Z hlediska věkové struktury uchazečů o práci relativně nejvíce vzrostlo zastoupení mladších uchazečů ve věku 20–25 let a také do 30 let. Naopak se snižuje zastoupení uchazečů starších 40ti a zejména 50ti let. Vedle možného efektu předčasných důchodů je také zřejmé racionální chování firem, které si více drží zkušené produktivnější zaměstnance a propouští ty méně zkušené. I přes dynamický růst nezaměstnanosti zůstává ČR mezi zeměmi s nejnižšími úrovněmi v rámci EU (harmonizovaná míra nezaměstnanosti ČR činila v únoru 5,1 %, přitom průměr EU-27 se pohyboval na 8,4 %).“²⁴

---

²⁴Dostupné z [www: <http://www.kb.cz/file/cs/com/makroekonom_prostr/KB-nezamestnanost_200904.pdf21>](http://www.kb.cz/file/cs/com/makroekonom_prostr/KB-nezamestnanost_200904.pdf21)

Graf č.11:Míra nezaměstnanosti, (%) – Česko 1997/2008

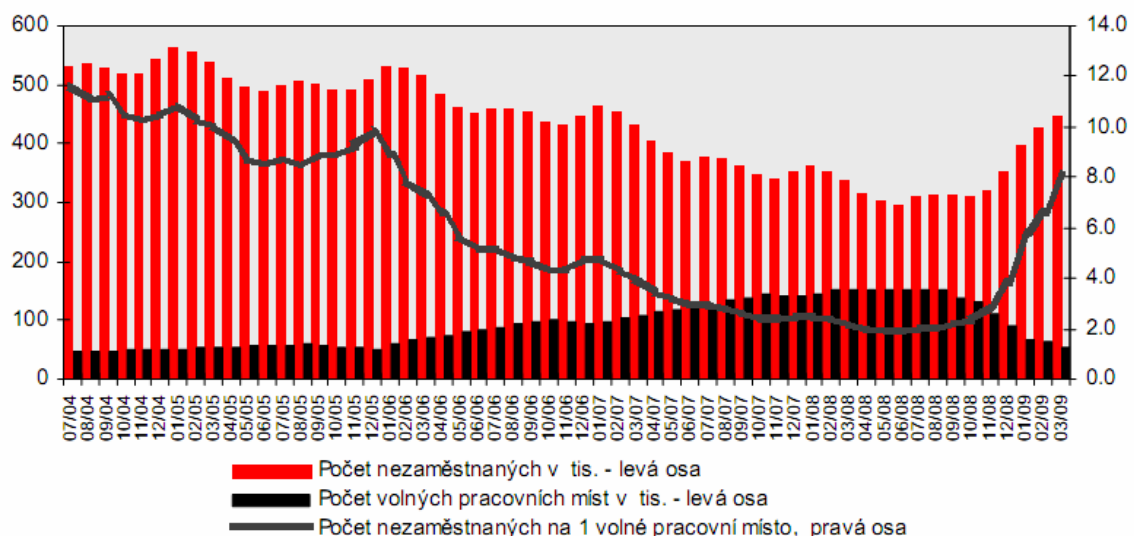

Zdroj: www.euroekonom.cz (upraveno pro vlastní potřebu)²⁵

„Z vývoje grafů je zřejmé, že v roce 2007/2008 byla nezaměstnanost nejnižší v celorepublikovém měřítku za posledních deset let. Proto zvýšení na aktuálních 7,7 % za měsíc březen 2009 bylo ovlivněno hlavně globální krizí, která i přes to, že se přímo České republiky nedotkla, tak její důsledky se projevují hlavně nezaměstnaností.“ (vlastní komentář)

Graf č. 12: Nezaměstnanost a volná pracovní místa v ČR

Nezaměstnanost a volná pracovní místa

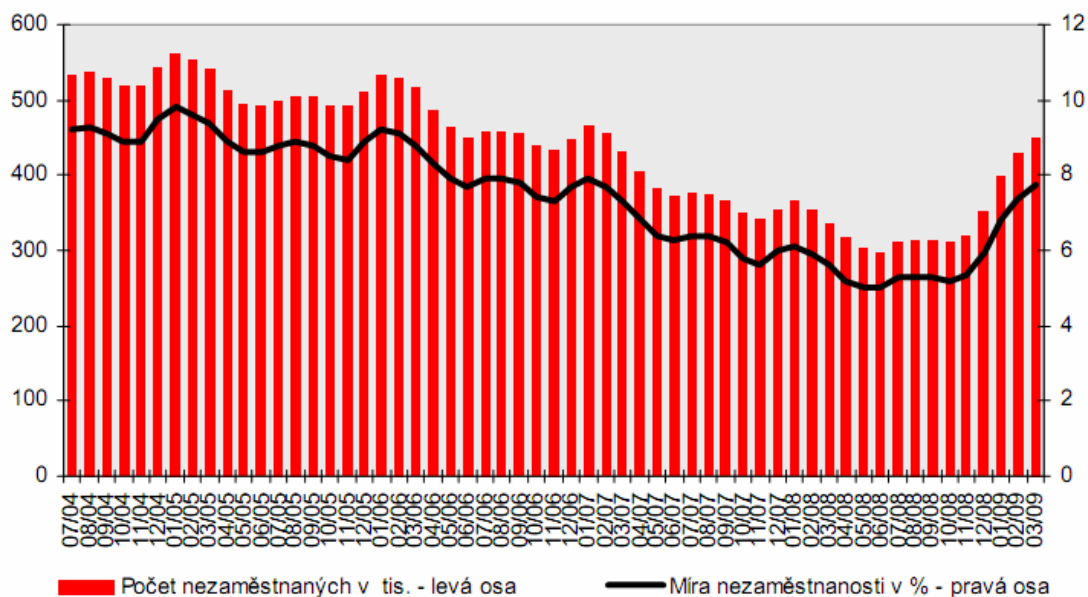
Zdroj: www.kb.cz (upraveno pro vlastní potřebu)²⁶

²⁵Dostupné z [www:<http://www.kb.cz/file/cs/com/makroekonom_prostr/KB-nezamestnanost_200904.pdf21>](http://www.kb.cz/file/cs/com/makroekonom_prostr/KB-nezamestnanost_200904.pdf21)

²⁶Dostupné z [www:<http://grafy-data.php?type=cesko-nezam-rok>](http://grafy-data.php?type=cesko-nezam-rok)

Graf č. 13: Míra nezaměstnanosti a počty nezaměstnaných

Míra nezaměstnanosti a počty nezaměstnaných

Zdroj: www.kb.cz (upraveno pro vlastní potřebu)²⁷

„Zpomalení růstu ekonomiky je hlavním činitelem aktuálního vývoje na českém trhu práce, propad je zřejmý ve vývoji průmyslu, stavebnictví, zemědělství. Týká se odvětví závislého hlavně na vývozu (exportu). Výše nezaměstnanosti je reakcí na ekonomický vývoj, jelikož přichází se značným zpožděním.“ (vlastní komentář)

Predikce

Jelikož trh práce na vývoj ekonomiky reaguje s určitým časovým zpožděním, prognóza pro rok 2009: nezaměstnanost vzroste na 8 %, přičemž koncem roku by měla dále stoupat až k 8,5 %.

²⁷Dostupné z www: <http://www.kb.cz/file/cs/com/makroekonom_prostr/KB-nezamestnanost_200904.pdf>

Tabulka č. 7: Vývoj nezaměstnanosti, míra nezaměstnanosti, volná místa 2007–2009

		měrná jednotka	leden	únor	březen	duben	květen	červen
2007	nezaměstnanost	tis. osob	465,5	454,7	430,5	402,9	382,6	370,8
	míra nezam.	%	7,9	7,7	7,3	6,8	6,4	6,3
	volná místa	tis. míst	97,9	104,9	107,7	113,9	119,5	123,3
2008	nezaměstnanost	tis. osob	364,5	355,0	336,3	316,1	302,5	297,9
	míra nezam.	%	6,1	5,9	5,6	5,2	5,0	5,0
	volná místa	tis. míst	145,9	150,3	151,3	152,3	151,3	151,9
2009	nezaměstnanost	tis. osob	398,1	428,8	448,9			
	míra nezam.	%	6,8	7,4	7,7			
	volná místa	tis. míst	68,5	64,9	55,4			

Tabulka č. 8: Vývoj nezaměstnanosti, míra nezaměstnanosti, volná místa 2007–2009

		měrná jednotka	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
2007	nezaměstnanost	tis. osob	376,6	372,8	365,0	348,8	341,4	354,9
	míra nezam.	%	6,4	6,4	6,2	5,8	5,6	6,0
	volná místa	tis. míst	124,0	133,4	137,4	143,5	141,3	141,1
2008	nezaměstnanost	tis. osob	310,1	312,3	314,6	311,7	320,3	352,3
	míra nezam.	%	5,3	5,3	5,3	5,2	5,3	6,0
	volná místa	tis. míst	150,2	150,9	139,6	130,1	111,3	91,2
2009	nezaměstnanost	tis. osob						
	míra nezam.	%						
	volná místa	tis. míst						

5. Fiskální ukazatele

5.1 Vládní deficit (přebytek) je výše čistých výpůjček (-) nebo čistých půjček (+) včetně úroků ze swapových operací. Vyjadřuje schopnost sektoru vládních institucí v daném roce financovat (+) jiné subjekty nebo potřebu sektoru vládních institucí být financován (-). Vymezení je v souladu s mezinárodními standardy a nařízeními orgánů EU.

Tabulka č. 9: Vládní deficit (přebytek)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
v mld. Kč	-197,0	-55,8	-68,8	-100,1	-77,3	-81,5	-135,0	-166,8	-170,6	-83,3	-106,7	-85,9	-34,9

Zdroj: www.businessinfo.cz (upraveno pro vlastní potřebu)²⁸

Vládní deficit (přebytek)/HDP = podíl vládního deficitu (přebytku) k objemu hrubého domácího produktu v běžných cenách (v %). Podle maastrichtských kritérií by výše deficitu neměla překročit tři procenta HDP.

Tabulka č. 10: Vládní deficit (přebytek) k HDP

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
v %	-13,4	-3,3	-3,8	-5,0	-3,7	-3,7	-5,7	-6,8	-6,6	-3,0	-3,6	-2,7	-1,0

Zdroj: www.businessinfo.cz (upraveno pro vlastní potřebu)²⁹

Saldo státního rozpočtu je výsledek rozdílu mezi příjmy a výdaji státního rozpočtu. Rozpočet skončí přebytkem, příjmy jsou vyšší než výdaje, nebo schodkem, rozdíl mezi příjmy a výdaji je záporný.

Tabulka č. 11: Saldo státního rozpočtu

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
v mld. Kč	1,1	10,4	7,2	-1,6	-15,7	-29,3	-29,6	-46,1	-67,7	-45,7	-109,1	-93,7	-56,3	-97,6	-66,4

Zdroj: www.businessinfo.cz (upraveno pro vlastní potřebu)³⁰

^{28,29,30}Dostupné z [www.<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/hlavni-menove-a-fiskalni-ukazatele-cr/1000431/49262/#stdluhhdp>](http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/hlavni-menove-a-fiskalni-ukazatele-cr/1000431/49262/#stdluhhdp)

5.2 Vládní dluh zahrnuje dle definice závazky sektoru vládních institucí vyplývající z emise oběživa (v ČR nepřichází v úvahu), přijatých vkladů, vydaných úvěrových cenných papírů jiných než účasti (s výjimkou finančních derivátů) a přijatých půjček ke konci roku. Vymezení je v souladu s mezinárodními standardy a nařízeními orgánů EU.

Tabulka č. 12: Vládní dluh

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
v mld. Kč	214,4	209,9	236,7	299,8	340,5	405,4	591,5	702,3	775,0	855,1	888,6	951,5	1 020,7

Zdroj: www.businessinfo.cz (upraveno pro vlastní potřebu)³¹

5.3 Dluh sektoru vlády v procentech HDP = podíl vládního dluhu k objemu hrubého domácího produktu v běžných cenách (v %). Podle maastrichtských kritérií by výše vládního dluhu neměla překročit 60 % HDP.

Tabulka č. 13: Dluh sektoru vlády v procentech HDP

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
v %	14,6	12,5	13,1	15,0	16,4	18,5	25,1	28,5	30,1	30,4	29,8	29,6	28,9

Zdroj: www.businessinfo.cz (upraveno pro vlastní potřebu)³²

5.4 Státní dluh

Státní dluh/HDP = podíl státního dluhu k objemu hrubého domácího produktu v běžných cenách

Tabulka č. 14: Státní dluh k HDP

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
v %	10,5	9,2	9,6	9,8	11,0	13,2	14,7	16,1	19,1	21,1	23,2	24,8	25,3

Zdroj: www.businessinfo.cz (upraveno pro vlastní potřebu)³³

^{31,32,33} Dostupné z www: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/hlavni-menove-a-fiskalni-ukazatele-cr/1000431/49262/#stdluhhdp>

Státní dluh

Tabulka č. 15: Státní dluh

	mld. Kč, konec roku			
	2005	2006	2007	2008
STÁTNÍ DLUH CELKEM	691,2	802,5	892,3	999,8
Domácí dluh	581,8	680,9	769,3	814,3
Státní pokladniční poukázky	94,2	89,6	82,2	78,7
Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy	487,5	588,9	687,1	735,6
Ostatní zdroje	-	2,4	0,0	0,0
Zahraniční dluh	109,4	121,6	123,0	185,5
Zahraniční emise dluhopisů (eurobondy, jenové bondy)	78,9	84,1	83,7	137,9
Půjčky na podporu platební bilance	-	-	-	-
Půjčky od EIB	29,7	36,7	38,7	46,8
Závazky převzaté od ČSOB v konvertibilních měnách (CDZ)	-	-	-	-
Závazky převzaté od ČSOB v nekonvertibilních měnách	-	-	-	-
Směnky pro úhradu účasti u EBRD a IBRD	0,8	0,8	0,6	0,8

Zdroj: www.mfcr.cz (upraveno pro vlastní potřebu)³⁴

Státní dluh je tvořen souhrnem státních finančních pasiv (závazky státu vzniklé ze státem přijatých zahraničních půjček, úvěrů od bank a z vydaných státních dluhopisů a jiné závazky státu).

Tabulka č. 16: Státní dluh ČR

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
v mld. Kč	158,8	157,3	154,4	155,2	173,1	194,7	228,4	289,3	345,0	395,9	493,2	592,9	691,2	802,5	892,3

Zdroj: www.businessinfo.cz (upraveno pro vlastní potřebu)³⁵

Státní rozpočet na rok 2009 byl schválen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR zákonem č. 475/2008 Sb. ze dne 10. prosince 2008, který stanovil příjmy ve výši 1 114,0 mld. Kč, výdaje ve výši 1 152,1 mld. Kč a schodek ve výši 38,1 mld. Kč. Podle údajů na účtech Ministerstva financí ČR

³⁴Dostupné z [www: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/str_vyvoj_sd.html>](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/str_vyvoj_sd.html)

³⁵Dostupné z [www: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/hlavni-menove-a-fiskalni-ukazatele-cr/1000431/49262/#stdluhhd>](http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/hlavni-menove-a-fiskalni-ukazatele-cr/1000431/49262/#stdluhhd)

Tabulka č. 17: Státní rozpočet ČR pro rok 2009 (v mld. Kč)

Ukazatel	Skutečnost leden – březen 2008	Rok 2009				Index 2009/2008
		Schválený rozpočet	Skutečnost leden – březen	% plnění	% plnění v roce 2008	
	1	2	3	4=3:2	5	6=3:1
Příjmy celkem	270,14	1114,00	271,57	24,4	26,1	100,5
Výdaje celkem	283,49	1152,10	273,91	23,8	25,6	96,6
Saldo	-13,35	-38,10	-2,35	6,2	18,9	17,6

Zdroj: www.mfcr.cz (upraveno pro vlastní potřebu)³⁶

vedených v ČNB dosáhly ke konci března 2009 celkové příjmy státního rozpočtu 271,6 mld. Kč, celkové výdaje 273,9 mld. Kč a schodek hospodaření 2,3 mld. Kč (v březnu 2008 byl vykázán schodek 13,3 mld. Kč).

5.5 Saldo státního rozpočtu

Schodek státního rozpočtu ke konci března 2009 dosáhl 2,3 mld. Kč a je to oproti stejnému období roku 2008 výsledek lepší o 11,0 mld. Kč. Na relativně pozitivní výsledek z hlediska meziročního srovnání mělo významný vliv nezaplacení zálohy na 2. čtvrtletí na přímé náklady škol zřizovaných obcemi a kraji (na rozdíl od roku 2008). Hospodaření rozpočtu v samotném březnu skončilo ve schodku 7,7 mld. Kč (v březnu 2008 to bylo 8,4 mld. Kč), když příjmy činily 87,8 mld. Kč (v březnu 2008 to bylo 102,0 mld. Kč) a výdaje byly čerpány ve výši 95,6 mld. Kč (v březnu 2008 to bylo 110,4 mld. Kč).

Tabulka č. 18: Salda státního rozpočtu ČR za leden až březen let 2000–2009 (v mil. Kč)

Leden – březen	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Saldo státního rozpočtu ČR	8 347	2 371	-15 737	-31 840	-7 819	8 248	15 754	11 263	-13 347	-2 346

Zdroj: www.businessinfo.cz (upraveno pro vlastní potřebu)³⁷

³⁶Dostupné z [www:<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/str_vyvoj_sd.html>](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/str_vyvoj_sd.html)

³⁷Dostupné z [www:<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/hlavni-menove-a-fiskalni-ukazatele-cr/1000431/49262/#stdluhhd>](http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/hlavni-menove-a-fiskalni-ukazatele-cr/1000431/49262/#stdluhhd)

III. Závěr

V bakalářské práci jsem se zabýval problematikou makroekonomické situace v ČR na základě několika rozborů zásadních národohospodářských agregátů.

V teoretické části jsem popsal a analyzoval trh, jeho rozdělení, fungování, dále tržní mechanismy a poruchy trhů, faktory poptávky a nabídky. Zabýval jsem se dále fiskální a monetární politikou, jejich nástroji, ukazateli a cíli.

V aplikační části jsem se podrobně zabýval analýzou a vlastním hodnocením aktuální situace v ČR. Již tato AČ obsahuje dílčí závěry a komentáře.

Z rozborů a komentářů vyplývá, že růst české ekonomiky pokračoval ve čtvrtém čtvrtletí minulého roku, avšak pomalejším tempem než v předchozích třech letech, kde byl zaznamenán nevyšší růst za posledních deset let v roce 2007, a to 6,6 % HDP (očistěný o sezónní vlivy a nestejný počet pracovních dní). Hrubí domácí produkt (očistěný o sezónní vlivy a nestejný počet pracovních dní) vzrostl meziročně o 1 %, naopak ve srovnání s minulým čtvrtletím byl zaznamenán pokles o 0,6 %. Celkově bylo HDP vyšší o 3,5 % než v roce 2007. Vývoj průmyslu ve 4. čtvrtletí 2008 se vyznačoval prudkým poklesem produkce, tržeb a zakázek, který zároveň provázal i pokles počtu zaměstnaných osob a produktivity práce.

Růst byl zaznamenán pouze u mezd. Hlavním faktorem ovlivňujícím pokles průmyslu se stal dramatický propad zahraniční poptávky, který byl citelný zejména v automobilovém průmyslu. Platí přitom, že odvětví, která v uplynulých letech přispívala k enormnímu růstu průmyslové produkce, stojí v současné době i za jejím poklesem. Meziroční index průmyslové produkce ve 4. čtvrtletí 2008 byl 86,8 %. Ve srovnání s meziročním tempem růstu produkce ve 3. čtvrtletí 2008 se dynamika růstu průmyslu prudce snížila.

Zaměstnanost se v tomto období po odstranění sezónních vlivů snížila mezi čtvrtletně o 0,1 %, meziročně však vzrostla o 0,7 %. Nezaměstnanost ve 4. čtvrtletí 2008 byla 6 %, z toho celková nezaměstnanost činila 352 250 a volná pracovní místa 91 189. Celkově za rok 2008 po srovnání hrubého národního produktu s rokem 2007 reálně vzrostl o 3,5 % při nárůstu nezaměstnanosti v průměru o 1,7 %. Zvýšení HDP tedy bylo zhruba stejnou měrou zajišťováno růstem produktivity práce i zaměstnanosti. Výrazné meziroční zpomalení růstu a mezičtvrtletní pokles reálného HDP v posledním loňském čtvrtletí byly ovlivněny několika okolnostmi:

Finanční krize z globálního hlediska sice ČR úplně nepostihla za rok 2008, vyvolala však v celosvětovém měřítku nezanedbatelný pokles poptávky po zboží a službách. Pro výrazně exportně orientovanou českou ekonomiku z toho vyplývají podstatné odbytové potíže, umocněné navíc opatrnějším přístupem komerčních bank k poskytování úvěrových produktů podnikatelské sféře i

obyvatelstvu. Ekonomika České republiky se již zhruba od poloviny roku 2007 nachází v sestupné fázi hospodářského cyklu, což se v prvních třech loňských čtvrtletích projevovalo relativně mělkým, avšak pokračujícím zpomalováním růstu HDP. V české ekonomice se již zhruba od poloviny roku 2007 výrazně pozitivně promítlo předjímání dopadů zákonů platných od ledna 2008 (zejména zavedení poplatků ve zdravotnictví, zvýšení daně z přidané hodnoty z 5 na 9 procent a růst spotřební daně u tabákových výrobků) a s tím spojené „předzásobením“ veřejnosti zbožím i službami.

Meziroční průměrná míra inflace v roce 2008 byla 6,3 %, je to hodnota výrazně vyšší než loni, kdy byla 2,8 %. Tento vývoj ovlivnila řada faktorů, mezi které patřil zejména citelný vzestup cen potravin, zvýšení sazby DPH z 5 % na 9 % u některého zboží a služeb, zvýšení spotřební daně u tabákových výrobků, zvýšení cen energií, regulovaného nájemného a zavedení regulačních poplatků ve zdravotnictví. Za rok 2008 dosáhl schodek částky 19,4 mld. Kč. Výdaje byly celkem 1083,94 mld. a příjmy byly celkově 1064,57 mld. Kč. Tímto se výrazně snížil deficit oproti plánovanému (71,3 mld. Kč), ale i oproti předešlým rokům, a dosáhl tak nejlepšího výsledku od roku 1997. Deficit všech veřejných rozpočtů podle metodiky ESA 95 dosáhne 1,2 % HDP, čímž Česká republika s rezervou splní příslušné maastrichtské kritérium. Vládě se tak daří stabilizovat vývoj veřejných financí, což je jejím prioritním cílem. Údaje jsou výsledkem fiskální disciplíny vlády a provedených reformních kroků, které po letech připravily veřejné rozpočty na možný krizový scénář. Pro rok 2009 se tak podařilo vytvořit prostor pro možné fiskální impulsy, které by zmírnily dopady ekonomické krize.

ANOTACE

Příjmení a jméno autora:	Komárek Antonín
Instituce:	Moravská vysoká škola Olomouc
Název práce:	Nedostatky tržního mechanismu, vnitřní a vnější stabilita státu
Vedoucí práce:	Ing. Jaroslav Zlámal, Ph.D.
Počet stran:	54
Počet příloh:	0
Rok obhajoby:	2009
Klíčová slova:	trh, tržní mechanismy, HDP, inflace, saldo, nezaměstnanost, fiskální politika

Anotace v českém jazyce:

Bakalářská práce se zabývá problematikou makroekonomické situace v ČR na základě několika rozborů zásadních národohospodářských agregátů.

V teoretické části je vysvětleno fungování tržních mechanismů na trhu a jejich nedostatků. Aplikační část je zaměřena na podrobné analýzy s vlastním hodnocením aktuální ekonomické situace v České republice k datu bakalářské práce.

Anotace v anglickém jazyce:

My final bachelor work deals with the macroeconomic situation in the Czech Republic and its problems. It is based on several researches on the most important national economic institutions. In the theoretical part I focus on the functioning of market mechanism. The practical part consists of detailed analyses and my own opinion about the recent Czech economic situation.

Seznam literatury a zdrojů:

1. ZLÁMAL, Jaroslav, ULRICH, Miloš. Základy ekonomie pro management zdravotnictví 2. vyd., Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-1992-3
2. MACÁKOVÁ, Libuše a kol. Mikroekonomie: Základní kurs. 9. Vyd., Praha: Melandrium, 2005. 275 stran, ISBN 80-86175-41-3
3. SOUČEK, Zdeněk. Firma 21. století, 1.vyd., rok 2005. 257 stran,
4. ISB 80-86419-88-6
5. LEBIEDZIK, Marian, MAJEROVÁ, Ingrid, NEZVAL, Pavel. Světová ekonomika. 1. vyd., Brno: Computer Press, a.s., 2006. 280 stran, ISBN 978-80-251-1498-8
6. BRADLEY R., Schiller. Mikroekonomie 1. vyd., Brno: Computer Press, a.s., 2004. 399 stran, ISBN 80-251-0109-6

Internet:

7. Dostupné na www:< <http://www.sagit.cz/>>
8. Dostupné na www:<<http://www.ceed.cz/>>
9. Dostupné na www:<<http://www.finance.cz/bankovnictvi/sazby-cnb/>>
10. Dostupné na www:< [http://www.mesec.cz/hrubý domáci produkt - Měšec_cz.htm](http://www.mesec.cz/hrubý_domáci_produk_t_-_Měšec_cz.htm) >
11. Dostupné na www:< <http://www.spcr.cz/statistika/hdp.htm> >
12. Dostupné na www:<<http://www.kurzy.cz/makroekonomika/hdp/>>
13. Dostupné na www:<http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/prognoza/index.html >
14. Dostupné na www:<<http://www.estav.cz/finance/inflace.html>>
15. Dostupné na www:< http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace >
16. Dostupné na www:<<http://www.kurzy.cz/makroekonomika/hdp/>>
17. Dostupné na www:<http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/090409_nezam>
18. Dostupné na www:<<http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Nezamestnanych-pribylo-krize-si-vybira-svou-dan-10905>>
19. Dostupné na www:< http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/090409_nezam>
20. Dostupné na www:
<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/vyvoj_od_072004/?_piref37_240420_37_240419_240419.state=2000000000011&_piref37_240420_37_240419_240419.stat=2000000000017&_piref37_240420_37_240419_240419.send=send&_piref37_240420_37_240419_240419.stat=20000>

00000018&_piref37_240420_37_240419_240419.obdobi=C&_piref37_240420_37_240419_240419.uzemi=140000&ok=Vyber>

21. Dostupné na [www:<http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Nezamestnanych-pribylo-krize-si-vybira-svou-dan-10905>](http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Nezamestnanych-pribylo-krize-si-vybira-svou-dan-10905)

22. Dostupné na [www:<http://www.kb.cz/file/cs/com/makroekonom_prostr/KB-nezamestnanost_200904.pdf21>](http://www.kb.cz/file/cs/com/makroekonom_prostr/KB-nezamestnanost_200904.pdf21)

Seznam tabulek:

Tabulka č.1:Sazby ČNB	24
Tabulka č.2:Vývoj HDP 2005/2008.....	28
Tabulka č.3:Vývoj inflace v ČR od roku 1989	31
Tabulka č.4:Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřeb cen.....	32
Tabulka č.5:Uchazeči a volná místa (od 1.7. 2004)v okrese Olomouc	38
Tabulka č.6:Míra nezaměstnanosti v okresech České republiky	39
Tabulka č.7:Vývoj nezaměstnanosti,míra nezaměstnanosti,volná místa 2007 - 2009	44
Tabulka č.8:Vývoj nezaměstnanosti,míra nezaměstnanosti,volná místa 2007 – 2009.....	44
Tabulka č.9:Vládní deficit (přebytek)	45
Tabulka č.10:Vládní deficit (přebytek) k HDP	45
Tabulka č.11: Saldo státního rozpočtu	45
Tabulka č.12:Vládní dluh	46
Tabulka č.13:Dluh sektoru vlády v procentech HDP	46
Tabulka č.14: Státní dluh k HDP.....	46
Tabulka č.15:Státní dluh.....	47
Tabulka č.16:Státní dluh ČR	47
Tabulka č.17: Státní rozpočet ČR pro rok 2009 (v mld.Kč)Státní dluh ČR.....	48
Tabulka č.18: Salda státního rozpočtu ČR za leden až březen let 2000-2009 (v mil. Kč)	48

Seznam grafů:

Graf č.1:Stav rovnováhy nabídky a poptávky	7
Graf č.2:Koloběh nabídka a poptávka	8
Graf č.3:Hrubí domácí produkt (mld.KČ,b,c,)	25
Graf č.4:Meziroční změny HDP v ČR	25
Graf č.5: Meziroční přírůstky HDP ze stálých cen 2000v %	26
Graf č.6:Klouzavé roční průměry HDP	27
Graf č.7:Prognóza HDP Graf 2008-2010	29
Graf č.8: Míra registrované nezaměstnanosti podle krajů k 31.3.2009	35
Graf č.9:Meziroční změna míry registrované nezaměstnanosti podle krajů	36
Graf č.10:Míra registrované nezaměstnanosti podle krajů k 31.3.2008 a 31.3.2009	36
Graf č.11:Míra nezaměstnanosti, (%) – Česko 1997/2008.....	42
Graf č.12:Nezaměstnanost a volná pracovní místa v ČR	42
Graf č.13:Míra nezaměstnanosti a počty nezaměstnaných	43